

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČINJEVA ULICA 8 — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26 — Izbija vsek dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— R.

EKSKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in izdajanje: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Redni pri poštno delovnem naslovu:
Ljubljana št. 10-361

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Nuova gloria alle bandiere delle Forze Armate

I soldati italiani hanno assolto tutti i compiti loro assegnati — Per ordine del Duce, la prima armata ha cessato il combattimento

Il Quartiere generale delle Forze Armate comunica in data di 13 maggio il seguente bollettino nr. 1083:

La prima armata italiana, cui è toccato l'onore dell'ultima resistenza dell'asse in terra di Africa, ha cessato stamane, per ordine del DUCE, il combattimento.

Sottoposta all'azione concentrica e ininterrotta di tutte le forze anglo-americane terrestri e aeree, esaurite le munizioni, priva ormai di ogni rifornimento, essa aveva ancora ieri validamente sostenuto, con il solo valore delle sue fanterie, l'urto nemico.

E così finita la battaglia africana durata con tante alterne vicende trentacinque

mesi. Nelle ultime lotte, durante le quali tutti i nostri reparti — e quelli germanici a loro fianco schierati — si sono battuti in sublime spirito di cameratesca emulazione, le artiglierie di ogni specialità e il raggruppamento esplorante, corazzato cavaleggeri »LODI« davano, come sempre, splendida prova.

L'eroico comportamento dei nostri soldati che, sotto la guida del maresciallo d'Italia Giovanni Messe, hanno nella lunga battaglia assolto tutti i compiti loro commessi e conquistato nuova gloria alle proprie bandiere, riconsacra nel sangue e nel sacrificio la cortezza dell'avvenire africano della Nazione.

Patriotska izpoved Grosetta

Grosetto, 13. maja. s. Na povabilo tukajšnje federacije fašistov so se zbrali v Grossetu svojci padlih in svojci junaških borcev, ki so se vrnili z vseh front in ki prebivajo v pokrajini. Hoteli so z resnobnim obredom znova potrditi svojo popolno zvestobo Duceju in vero in neizbežno zmago Domovine. Mogočna kolona z inspektorjem PNF, imetnikom zlate kolajne in vojnim slepecem Carlem Borsanijem na čelu, s prefekti, zveznimi tajniki, škofom, več generali, med njimi generalom Dupontom, povratnikom z ruske fronte, je šla po glavnih cestah mesta in se ustavila pred Liktoriskim domom. Po izročiti številnih izkaznic Narodnega združenja bojevnikov je inspektor Borsani govoril povratnikom in množici z drhtečimi patriotskimi besedami. Nato se je kolona podala pred vladno palačo, kjer je prefekt sporečil hrabrim povratnikom po zdrav Duceja. Manifestacija se je zaključila z gorečim vzklizanjem Kranju in Cesarju ter Duceju.

Brzjavka maceratskih fašistov tajniku Stranke

Macerata, 12. maja. s. Iz Macerate je tajnik PNF sprejel naslednjo brzjavko: »Slavno truplo Severina Ricottinija, ki ga je orosil ljubeči dež cvetlic, je bilo spuščeno v zadnje domovanje ob žalosti in ponosu maceratskega fašizma, ki je izkazal pokorniku svečano in gorečo ljubezen ter priznanje. Črne srajce te pokrajine, ganjene ob navzočnosti junaških smrtnih ostankov najčistejšega mučenika, prežete s sovraštvom proti zaničevanju vrednemu sovražniku, kličejo k neizprosni maščevanju in prosijo Vas, Ekscelenco, da izročite Duceju izraze najgloblje in nepodkupljive volje do zmage.« Podpisani so: Gianturco, Alessandri, Carusi.

Odbiti sovjetski napadi

Izjalovljeni sovražni poskusi pri kubanskem mostišču in pri Lisičanku — Nad zapadno Nemčijo sestreljenih 33 angleških bombnikov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. maja. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na tuniškem mostišču so se nemško-italijanske čete borile tudi včeraj z največjo silovitostjo proti sovražniku, ki je z nadmočnimi silami napadal čelno in v hrbet. Po izčrpanju zadnje municije in uničenju vsega vojnega orožja je bil v glavnih odsekih južne fronte odpor ustavljen, nasprotno pa na tuniškem obalnem gorovju posamezne bojne skupine, v kolikor še razpolagajo z municijo, nadaljujejo odpor v vzornem izpolnjevanju vojaške dolžnosti.

Na vzhodni fronti so bili sovražni napadi na kubanskem mostišču in severno od Lisičanske odbiti. Letalstvo je pred fronto in v sovražnem zaledju napadlo številna zbirališča čet in važne železniške naprave. Na Severnem morju so nemški lovci potopili tovrno ladjo s 3000 hr. reg. tonami in zažgali sovražni brzi čoln.

Britanska bojna letala so se noči na 13. maja hudo napadla zapadno nemško ozemlje. Prebivalstvo je imelo izgube. V nekaj krajih, predvsem na mestnem ozemlju Duisburga, so rušine in zažgane bombe povzročile znatno škodo. Po desetih podatkih so nočni lovci in protiletalsko topništvo sestrelili 33 napadajočih letal, predvsem štirimotornih bombnikov.

Močni oddelki nemških brzih bojnih letal so prodrli včeraj podnevi dvakrat do vzhodne angleške obale in so bombardirali naprave mesta Lowestoft in strazne čolne pred obalo. Vsa letala so se vrnila na svoja oporišča.

Obnovljeni boji na finskem odseku

Helsinki, 13. maja. s. Današnje poročilo finskega glavnega stana objavlja: Po dnevu popolnega miru se je v zadnjih 24 urah obnovila borba na fronti Aunuske ofine, kjer so finske patrulje vdrle v sovjetske postojanke ter uničile 5 zaklonov za čete ter utrdbe s posadkami in orožjem vred. V ostalih odsekih in frontah je

Odlikovanje Messine

Messina, 14. maja. s. Danes je bil tu obred predaje častnega znaka »Vojne pohajbenke mestu Messina«. Slovesnosti so prisostvovali mestne oblasti ter fašistične in bojevniske organizacije. Državni svetnik prof. Felician Lepore, veliki pohajbenec in večkratni odlikovanec za hrabrost, ki je zastopal predsednika Zveze pohajbencev, je izročil mestu pozdrav italijanskih vojnih pohajbencev. Obred je bil izvršen v pritlični dvorani mestne hiše med sovražnim obstreljevanjem, ki je vrglo s tečajev nekoliko vrat. Zadržanje udeležencev slavnosti je bilo veličastno ter je omogočilo tovarišu Leporeju po pozdravu Kralju in Duceju, ki ga je odredil Zvezni tajnik med navdušenim odobravanjem, priložiti duha požrtvovalnosti siciliske prebivalstva, ki pod ustrahovalnimi akcijami sovražnika brez bojazni brusi orodje in duše za odpor. Besede velikega pohajbenca, ki je prišel iz mučeniške mesta Napolija, so izzvale visoke dokaze vere. Po predaji listine je komisar prefekture državni svetnik Catalani v imenu mesta obnovil prisego vere in odpora po zgledu žrtev pohajbencev Italije.

Junaška smrt kapitana Antonia Borruta

Rim, 13. maja. s. Kakor se doznava, je padel na ruski fronti in tako zaključil z vzvišenim dejanjem svoje življenjske borbe kapitan Antonio Borruto, poveljstvu 35. armadnega zbora dodeljeni oficir.

Plemenita uporaba zaplenjenih živih

Rim, 14. maja. s. Duce je brzjavno odredil prefektom, da se morajo vsa zaplenjena živila in drugo hrkilec prehranjevalnih zakonov zaplenjeno blago, če jih ni treba po zakonu izročiti zbirališču, prodati podjetniškim menzam, kjer pa teh ni, takoj in zastopni razdeliti družinam, ki so vpisane v občinskih seznamih ubogih.

Nemška letala nad vzhodno Anglijo

Berlin, 13. maja. s. Iz pooblaščenega vira se doznava, da so nemška brza bojna letala dvakrat zaporedoma včeraj podnevi letala nad vzhodno obalo Anglije in bombardirala za vojno važne naprave v mestu Lowestoft, kakor tudi strazne ladje, ki so plule v tem področju. Vsa nemška letala so se nepoškodovano vrnila na svoja oporišča.

Pogreb generala Brockdorffa

Berlin, 13. maja. s. Davi je bil državni pogreb hrabrega pehotnega generala grofa Brockdorffa-Alhegeltda, ki je umrl 9. t. m. V Hitlerjevem imenu je ob krsti govoril feldmaršal von Busch.

Pomembna japonska zmaga v Birmi

Rangun, 12. maja. s. Po prvih vesteh s fronte o uspehih japonskih sil v pohodu proti angloindijskim silam, ki je dovede 8. maja do zasedbe važnega sovražnega strateškega oporišča Budhivanga ob obali Arakana v Bengalskem zalivu, so našli na bojišču nad 1.600 padlih sovražnikov, 100 pa jih je bilo ujetih. V vojnem planu, ki so ga Japonci zajeli, je 10 tankov, katerih je nekaj v odličnem stanju, 42 topov, 182 avtomobilov in 49 strojne protiletalske obramba je sestrelila eno sovražno letalo, ena topničarka je bila potopljena, druga pa hudo poškodovana.

NOVE LOVORIKE NA PRAPORIH OBOROŽENIH SIL

Italijanski vojaki so izpolnili vse zaupane jim naloge — Po odredbi Duceja je prva armada ustavila nadaljnje boje

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 14. maja naslednje 1083. vojno poročilo:

I. Italijanska armija, ki ji je bila dodeljena čast zadnjega odpora Osi na afriških tleh, je davi na ukaz Duceja prenehala bojevanje.

Podvržena osredotočenemu in neprestanemu pritisku vseh angleško-ameriških kopinskih in letalskih sil se je izčrpavši strelivo in brez vsake oskrbe še včeraj vrlo upirala sovražnemu pritisku samo s hrabrostjo svoje pehote.

Tako je končana bitka za Afriko, ki je

trajala z menjajočo se sročo 35 mesecev. V zadnjih bojih, v katerih so se vsi naši oddelki ramo ob ramo z nemškimi bili v odličnem duhu tovariškega tekmovanja, so se topništvo vseh vrst, izvidniški oddelki, oklopniki in lahka konjica »Lodici«, kakor vedno, slajno izkazali.

Junaško zadržanje naših vojakov, ki so pod vodstvom maršala Italije Giovannija Messeja v dolgi bitki izvedli vse naložene jim naloge ter pridobili novo slavo svojim zastavam, je zopet s krvjo in žrtvami posvetilo gotovost bodočnosti Naroda v Afriki.

Ducejeva in Hitlerjeva radijska poslanica generalu v. Arminu

Najvišja zahvala in priznanje junaškim italijanskim in nemškim afriškim borcem

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. maja. s. Vrhovno poveljstvo nemške vojske objavlja:

Junaška bitka nemških in italijanskih skupin, borečih se v Afriki, se je danes častno zaključila. Zadnje odporne skupine, boreče se v okolici Tunisa, so morale prenehati z bojem, ko so ostale brez vode in živeža ter porabile vse svoje strelivo. Morale so popustiti zaradi pomanjkanja oskrbe in ne zaradi napadov sovražnika, ki je moral tudi na tem prizorišču operacij čisto priznati superiornost našega orožja.

Nemški in italijanski bojevnik v Afriki so v celoti opravili poverjeno jim nalogo. Z odporom s katerim je bila pred sovražnikom v dolgih mesecih srčite bitke branjena vsaka ped zemlja, so zaposlili v Severni Afriki izredno ogromne sile sovražnika, zažadali jim najhujše izgube na ljudeh in potrebščinah. Tako dosežena razbremenitev na drugih frontah in pridobljeni čas sta bila izredno koristna poveljstvom sil Osi.

Generalu von Arminu, ki je že nekaj časa poveljeval italijansko-nemškim četam v Severni Afriki, je Hitler poslal 10. maja naslednjo radijsko poslanico.

»Vam in vašim junaškim četam, ki ste v zvestem bratstvu in orožju z italijanski-

mi tovariši branili slehno ped afriške zemlje, izražam zahvalo in najvišje priznanje. Z menoj sledi ves nemški narod z občudovanjem junaških borbi svojih vojakov v Tunisu. Za končni uspeh vojne je bila največja pomena. Skrajna zastava vseh sil in zadržanje naših čet bosta zgled vsem oboroženim silam velikega nemškega Rajha in bosta tvorili posebno stran slave v vojaški zgodovini Nemčije. — Adolf Hitler.«

Z datumom dne 11. t. m. je Duce poslal generalu von Arminu naslednjo radijsko poslanico:

»Sledim z občudovanjem in ponosom temu, kar skupine afriške vojske opravljajo s trdno odločitvijo in neukrotljivo hrabrostjo proti številčnemu premočnemu sovražniku. Zgodovina bo dala temu junaškemu dejanju zaslužen priznanje. V šefih in vojakih skupin vojske v Afriki pozdravljam najsvetlejši izraz hrabrosti narodov Osi. — Mussolini.«

Junaška borba naših oboroženih sil, borečih se v Afriki, ki je trajala skoraj dve leti in pol in katere pomen bo zlasti ocenjen v bodočnosti, bo vedno eno izmed najbolj slavnih in ponosnih poglavij vojaške zgodovine nemškega naroda.

Slavni potek bojev v Tunisu

Radijski govor šefa Glavnega stana Oboroženih sil

Rim, 14. maja. s. General Ambrosio, šef glavnega stana, je posvetil v radio nočjo junaški prvi armadi naslednje besede:

Dne 24. oktobra 1942 se je pričela v ožini El Alameina bitka, ki naj bi odločila o usodi Vzhodne Afrike. Te postojanke, katere so čete Osi dosegle s svojimi vojaškimi sposobnostmi in ne s premočjo sredstev, so se več dni upirale sunku močnih angleških oklopnih sil, navzile ogromnemu osredotočenju sovražnega topništva in množinskim letalskim bombardiranjem. Sele ko so zadale sovražniku najhujše izgube, zaradi katerih je postal precej previden v nadaljnjem vojskovanju, so italijansko-nemške jedinice pričele umikalne manevre, ki bodo ostali najpopolnejši, kar jih je vojaška zgodovina zabeležila. Težavni načrt, katerega so zamislili in odločno vodili šefi, se je lahko izvedel zaradi zgrede požrtvovalnosti čet, ki so hrabro prenašale žrtve in izredno hude nevednosti dolge in neprekinjene bitke.

Medtem ko je bila bitka besnela na libijskem ozemlju, je izkrcanje dveh novih armad v francoski Severni Afriki, prve angleške in 5. ameriške armade, katerima so se postopoma pridružile francoske »padniške« jedinice, še povečalo neravnovesje med silami Osi in silami nasprotnika. Sprito tega novega dejstva, ki je globoko spremenilo strateški položaj v Sredozemlju, kar je tvorilo neposredno nevarnost za Južno Evropo, je Os poslala v Tunis nekaj tisoč vojakov, katerim je z igrno akcijo uspelo ohromiti pobudo nasprotnika in mu preprečiti, da ni imel takojšnje koristi od svoje odločne številčne premoči.

Velika zakasnevalna funkcija Tunisa

Velika zakasnevalna funkcija Tunisa se je pričela kazati. Dočim je Angloameričanom uspelo v nadaljnjem ojačevanju lastnih sil, katerim so bili na razpolago celotni viri angleškega imperija in ameriške republike, sta morali Italija in Nemčija vrniti svoje oskrbovanje skozi nadzorovano letalstvo in pomorsko mrežo sovražnika. Razen velikih pomorskih sil in podmornic sta Anglija in Amerika zbrah v Sredozemskem morju mogočne skupine letalstva, katere so lahko, izkoriščajoč letališča v Alžiru, francoskem Maroku in kasneje v Libiji, neprekinjeno nadzorovale Sicilski kanal, napadajoč slehno pomorsko sredstvo v plovi.

Težke naloge mornarice in letalstva

S tem je postala še bolj težavna se itak težka naloga naše mornarice in našega letalstva, ki sta bili pozvana, da bita nad sredozemskimi poti ter ščitita pred zasegom pomorske in letalske konvoje, ki so bili določeni za oskrbovanje tuniškega

operativnega prizorišča. Niti letalstvo, niti mornarica se nista omejila na tako zaščitno poslanstvo. Ena kot druga sta hrabro sodelovali v operacijah, sami napadajoč prometna pota in angloameriške jedinice.

Dne 21. marca je sovražnik pričel ofenzivo v Tunisu. Po več dnevih ostre borbe na Marethovi črti ni dosegla ofenziva nobenega rezultata. Zgodilo se je zaradi neugodnih dogodkov v srednjem odseku, da je prva armada, umaknjena na črto Chietla, izpraznila Marethovo črto, katero je znala obdržati nedotaknjeno. Krog se je vedno bolj zoževal.

Junaške borbe prve armade

Odrejeni umik naše južne fronte na postojanke Emfidavilla ni bistveno spremenil položaja in tudi ne sledeči množinski napad Angloameričanov, s katerim ni bil dosežen več dni noben pozitiven izid. Kravji in ponovni porazi so bili zadani sovražnim armadam, zlasti od borečih se junakov naše prve armade. Junaški dogodki pri Tacruni in v drugih utrjenih postojankah v tem odseku so tako živo v spominu vsakogar, da je odveč slehno spominjanje nanj. Pripadajo svetilniščni najčistejši slave italijanske vojske. Ko se je popolnoma izjavil napad v južnem odseku, se je središče prestavilo na fronto na zapadu. Po menjajočih se dogodkih se je akcija širila tudi na severni odsek in tu je sovražniku uspelo zaradi prehude premoči v orožju obvladati odpor branilcev.

Sovražna premoč v vojnih sredstvih

Kadar so nasprotni si sile v razmerju, kakršno je bilo med četami Osi in sovražnimi četami in sicer v razmerju enega proti dvajsetim tankom, enega proti sedmim oklopnim avtomobilom, enega proti trem topničarjem, neupoštevajoč izredno velike razlike med obema letalstvom, ne more vzdržati neomejen čas nobena človeška energija, nobena plamtčeta volja.

Ko bo omogočeno objaviti podatke o silah Osi v končni fazi bitke v Tunisu, bodo Angloameričani morda obžalovali plahost s katero so začeli in vodili zaključno akcijo. V dneh 7., 8., 9. in 10. maja se je medtem, ko je prva italijanska armada z neukrotljivo hrabrostjo svojih oddelkov držala pred svojimi postojankami 8. angleško armado, po padcu Bizerte in Tunisa v severnem odseku izpolnila usoda 4. nemške oklopne armade. Borila se je z zaletom in hrabro, toda je morala končno popustiti pred premočnim sovražnikom. V neki pozdravni brzjavki generalu Messeju je general von Armin poveljeval zadržanje njemu podrejenih italijanskih oddelkov, zlasti pa topništvo, ki se je čudovito borilo, povsem vredno svojih slavnih izročil.

Najvišja priznanja

Dne 12. maja jutraj je moral tudi nemški afriški zbor, zmagoviti junak v tolikih bitkah, opustiti borbo zaradi izčrpanja streliva, potem ko je uničil vojne naprave in vojne potrebščine. V trenutku ko je postal odpor nemogoč, je poveljnik armadne skupine poslal z zvestobo vojaka in o obnovljenem prepričanju o končnem uspehu groč pozdrav zadnjega afriškega bojevnika nemškemu in italijanskemu narodu. Hitler je izrazil svoje visoko priznanje generalu von Arminu, poveljniku armadne skupine, Duce pa je tudi poslal poslanico v kateri je izrazil ponosno občudovanje italijanskega naroda sprito neukrotljive hrabrosti, katero so pred številčno premočjo sovražnika pokazali poveljniki in vojaki v Tunisu, občudujoč v njih najčistejši izraz vojskav ljudstev Osi.

Epopeja zadnjih bojev

Tako je bila naša prva armada sama v borbi. Njej je pripadla ponovna sreča zadnjega odpora na afriški zemlji. Navzlic temu, da so se proti njej zdaj razen 8. armade usmerile vse ostale močne sovražne sile, so njeni oddelki sprejeli borbo. Bitka je valovala v prvih črtah. Borbe so bile neprekinjene na vsej fronti. Nekaj postojank je bilo izgubljenih, zopet zavzetih in zopet izgubljenih ter končno naši lasti dokončno zagotovljeni z nezadržno vmo naših oddelkov, vse to v najhujšem času.

General Messe je javil Duceju o čudovitem zadržanju šefov in prostakov, ki se ne menec se za bližnjo usodo, borijo ter operirajo z nespremenjeno trdno odločitvijo v prepričanju, da bo njih žrtve poplačana z neizbežno bodočnostjo Domovine. Dne 11. in 12. maja so borbe postale bolj ostre, njih ritem vedno bolj silovit. Na predlog sovražnika za predajo je general Messe kot zvest tolač čustev svojih mož odgovoril odločno. Istega dne je Duce izrazil armadi občudovanje in ponos vseh Italijanov za zgodovinske strani, ki jih piše na zadnjem koščku Afrike, s katerega izžareva slava, ki bo država nanjo stoletja ponosna. Poslanica, ki je bila sporočena vsem četam prve armade, je te prepričala, o priznanju Domovine za doprinešene žrtve ter je še bolj podžgala borbenega duha.

Boj do zadnjega naboja

Dne 12. maja je postal položaj I. armade nevzdržen. Njene postojanke so še nezavzete, toda glas topništva je splahnel in kmalu je moral umolkneti zaradi popolnega izčrpanja streliva. Mnogo topov je bilo poginanih v zrak. Poveljnik topništva je odredil, naj topničarji, ponosni na svojo slavo in svojo žrtve, odajo zadnjo salvo ob gorečem kriklu: »Zivel Kralj! Zivel Italijansko topništvo! Neomajni sklep generala Messeja, nadaljevati borbo do skrajnih posledic, če se v predaji ne prizna čast orožja, predstavlja neomajen izraz moške hrabrosti, neukrotljivega ponosa.

Vsaka nadaljnja žrtva pa bi bila brezplodna in Duce je odredil, naj borbe prenehajo. Toda šele potem, ko je armada porabila vse in je uničila vse topništvo in vse pehotno orožje, je dobila od svojega šefa ukaz, naj opusti borbo in z zadnjim dvigom svojih slavnih praporov na afriški zemlji zapečati svojo usodo s krikom: »Zivela Italija!«

Priznanje Vel. Kralja in Cesarja Giovanni Messe, maršal Italije

Taki so bili dogodki zadnjih dni: Epilog šestih mesecev bitke, ki so omogočili pridobitev izredno dragocenega časa v splošnem okviru bojevanja in ki se izražajo najvišje v besedi, ki jo je naslovil Nj. Vel. Kralj in Cesar generalu Messeju v odgovor na poslanico, v kateri je obrazložil vzvišenemu vladarju ponosne namere svojih mož, pripravljeno z vsemi zastavami žrtvovati se v zadnjem odporu: »Sledil sem z najboljšim živim občudovanjem slavnim junaškim dejanjem prve armade. Njeno slajno zadržanje je trdno poročilo za večjo veličino naše nesmrtno Domovine.«

V potrdilo vojaških kreposti prve armade je bil njen poveljnik imenovan za maršala Italije.

Veličastna žrtve naših vojakov v Afriki je seme bodoče slave in neizbežne sreče naroda.

Iz njega izhaja svetel pouk, da se je treba boriti z isto vero, katero so naši junaški vojaki izpričali v junaškem izvrševanju svojih dolžnosti.

Pravica Italije do afriške zemlje

Madrid, 13. maja. s. Španski listi se bavijo z dogodki v Tunisu z besedami globokega občudovanja italijanskih vojakov, ki so se borili z neskončno močnejšim sovražnikom glede na ljudi in sredstva, prežeti z edino gorečo neupogljivo voljo po borbi do zadnjega naboja in po novem neizbrisnem izpričanju pravice Italije do afriške zemlje, katero so oplojile žrtve in kri njenih najboljših sinov.

Tokio, 13. maja. s. Japonski cesar je sprejel v avdienci zunanjega ministra Si. Gemicuja, ki je vladarju poročal o mednarodnem položaju.

Izpred okrožnega sodišča

Dasi so jo videli v stanovanju oškodovanke, ji niso mogli dokazati, da bi ji ukradla blaga za dve moški obleki

Ljubljana, 14. maja. Samsko postrežnico Antonijo Burgarjevo, o kateri smo pred tednom poročali, da jo je k razpravi pripeljal stražnik, so sodniki opustili, ker ji niso mogli dokazati, da bi bila res ukradla oškodovanji Mariji Kreparjevi 640 m ali za dve obleki moškega blaga. V sredo se je razprava nadaljevala in sta bili zaslišani še dve priči. V malem senatu so sodili sos Josip Baričević kot predsednik in sos Rajko Lederhas in Ivan Kralj kot votanta. Obtožnica je zastopal državni tožilec dr. Hinko Lučovnik, obtoženka pa je branil dr. Franc Poček.

Obtožnica je navajala, da je bila obtoženka v Juliju lanskega leta nekoč v odsotnosti oškodovanke v njeno stanovanje in ji izmaknila 1000 lir vredna kosa blaga za moške obleke. Burgarjeva je tatvino zanikala že v preiskavi. Izgovarjala se je, da je bila v stanovanje oškodovanke pogledat, ali ima kakšno mesnino. Ta zagovor je na razpravi delno spremenila, zatrjujoč, da sploh ni bila v sobi oškodovanke, temveč samo v veži. Zanikala je tudi, da bi jo oškodovančinka hči Vera zastila v sobi, kar pa je na policiji in pred preiskovalnim sodnikom priznala. Ko so jo opozorili, da je na meji prodajala dva kosa blaga za moške obleke, je pojasnila, da je bila res na meji, prodajala pa je neko kmečko volneno blago.

Oškodovanke je kot priča izpovedala, da ji je blago zmanjkalo iz nekega predala v sobi, v katero se je prišlo skozi kuhinjo. Ključ je bil spravljen v nekem skrivališču in je obtoženka zato vedela. Kritičnega dne je šla v gozd po jagode. Med potjo je poslala nazaj hčerko Vero, ki ji je kakih 14 dni kasneje povedala, da je našla obtoženko v stanovanju. Deletu je dala 5 lir, da bi jo molčala. Da je prodajala na meji dva kosa moškega blaga, podobna tistima, ki sta bila njej ukradena, je zvedela od nekega moškega. Hči oškodovanke Vera je izpovedala o zaletitvi obtoženke v stanovanje podobno kot mati. Obtoženka je zanikala, da bi ji dala denar zaradi molčanja, temveč za vrtiljak kakor ji je prej večkrat dala kakšno liro. Priča Julka Srebrnjak je potrdila, da je oškodovanke spraševala na meji delavce, ali je prinesla obtoženka kakšno blago napredaj in da so delavci potrdili, da je res prodajala. Marija Brecljnikova je zanikala, da bi bila obtoženki naročila, naj pregleda oškodovančino stanovanje, ker ji je zmanjkalo mesnine. Njen sploh ni bilo nič ukradenega.

Obtoženka je bila aretirana 26. septembra lani, vendar ni bila zaprta. V njeno škodo je govorila nesolidna preteklost. V sredo sta bili zaslišani še Pavla Hajne in Marija Slezko. Prva je kupila obtoženke dva kosa blaga iste barve, kakor sta bila ukradena oškodovanke. Obtoženka ju je imela v zastavljalnici že šest mesecev in jo je prosila, naj ji posodi denar, da ju bo rešila. To uslugo ji je napravila, nato pa blago kupila od nje. Bilo je to septembra in decembra, tako da je obtoženka morala blago zastaviti že pomladi enkrat. Oškodovanke je prijavila, da sivo blago ni bilo njeno, ker ga je videla, za modro pa je zelo mogla, da je bilo njena last. Marija Slezko je izpovedala podobno, vendar nič, kar bi posebej obremenilo obtoženko. Slednja je pojasnila, da je blago dobila od svojega fanta.

Na podlagi vseh teh izpovedi prič je bila obtoženka Burgarjeva, kakor smo že pove-

dali, po § 280 kp oproščena. Sodniki so dovolili v njeno storilstvo in ker več kot suma ni bilo, so jo opustili.

V odsotnosti so mu odnesli vse

23 letni delavec Jože T. se je zagovarjal, ker ga je državni tožilec obtožil vloga v sobo nekega Stanka Ocvirka. Odnosi mu je trenčkot in obleko vrednosti 3600 lir.

Ocvirk je moral lani konec junija odpotovati iz Ljubljane. Ošel je tako naglo, da ni utegnil niti poveriti svojo sobo na Poljanski cesti komu v nadzorstvo. Okno je pustil celo odprto, vrata pa je vendarle skrilno zaklenil. Ko se je po večmesečni odsotnosti vrnil, ga je že prvi pogled na svojo sobo izredno razburil. Neznani točovi so mu odnesli skoro vse in ga oškodovali za okoli 25.000 lir. Perila mu niso pustili niti toliko, da bi se bil lahko preoblekel.

Med sosedi ki so pomilovali njegovo usodo, je bil tudi obtoženi Jože. H navezo je stopal okoli njega in se čutil, kdo bi mu bil to napravil. Po 9 mesecih odsotnosti je oškodovanec že težko iskal sledove za storilec, končno pa se mu je vendarle posrežilo dognati, da je bilo Jožetovo sočustvo vanje močno ponarejeno. Pri nekaterih njegovih znanecih je našel svoj trenčkot in obleko. Z nadaljnjim polzvedanjem je osumil Jožeta, da mu je ukradel tudi perilo, končno pa, da je bil tat vseh njegovih stvari. Dokazov pa za tako dalekosežno obtožbo ni bilo in tako je Jože odgovarjal samo za to, kar so našli pri njem.

Obtoženi Jože je tatvino trenčkota in obleke priznal. Bil je mnenja, da se oškodovanec ne bo vrnil več v Ljubljano in zato si je hotel vzeti nekaj iz njegove obilne zaloge. Svojo namero je razložil tudi svoji sestri in neki znanici. Sestra mu je sicer branila, ni pa mu mogla preprečiti. Ko je po lestvi splezal v stanovanje, ga je celo opazovala. Obtoženec je po tatvini prenašal stvari v shrambo k raznim svojim znancem. Tajil je, da bi bil obleko nosil in zatrljeval, da jo je imel namen, če bi se Ocvirk vrnil, izročiti mu jo nazaj. Ko pa je videl, kako je Ocvirk razburjen, ker so mu vse odnesli, se je zbal, da ga ne bi osumili, da je on vse ukradel.

Kakor je izpovedala obtoženčeva sestra, je obtoženec prišel v Ljubljano pred dvema letoma. Bil je zaposlen pri nekem slaščičarju. Imel je 300 lir plače in hrano ter stanovanje. Dejanski stan pred in po tatvini je opisal oškodovanec Ocvirk, ki je izpovedal tudi, da je obtoženec na policiji zanikal tatvino. Trenčkot in obleko je obtoženec nosil in je bila tako umazana, da jo je moral poslati v čistilnico.

Kazenski list obtoženca je še prazen. Aretiran je bil 29. marca in je od tega dne v zaporu. Sodniki so ga spoznali za krivega vloga po § 316 kz in ga obsodili na 6 mesecev strogega zaporja in 1 leto izgube častnih pravic. Zasebni udeleženci je bil zavrnjen s svojimi oškodovinskimi zahtevki na zasebnopravno pot. Državni tožilec je prijavil priziv obtoženca po se nj izjavil.

Senat so tvorili: sos Rajko Lederhas kot predsednik in sos Ivan Kralj ter Josip Baričević kot votanta. Obtožnica je zastopal državni tožilec dr. Hinko Lučovnik, obtoženca pa je branil odvetnik dr. Anton Švelj.

ne bodo prepuščene k startu. Za primere, ki niso v tem pravilniku predvideni, so odločena pravila lahkoatletске zveze. Morbitne priboje je oddati vrhovnemu sodniku najmanj 15 minut po tekmovalstvu ter priložiti takso 25 lir, ki se vrne, če bo priložbi ugodeno.

Lahkoatletska zveza ne odgovarja za poškodbe, ki bi jih mogle dobiti tekmovalke ali ostali pred, med ali po tekmovalstvu. V vpisem v tekmovalstvo tekmovalka potrdi ta pravila.

Začetek mladinskega in rezervnega prvenstva

Ljubljanska nogometna zveza naznanja v svoji novi službeni objavi, da se bo prvenstvo mladinskega moštev in rezerv začelo v nedeljo 23. t. m. Tako bo čez 10 dni prvič nastopila še druga polovica moštev, za katere se je že v začetku računalo, da bodo odigrala letošnje prvenstvo.

V zvezi z nedeljskimi dogodki na tekmi med Marsom in Tobačno tovarno je zveza kaznovala Slavka Nagodeta z osem-dnevno zabranjo igranja. Suspendirana sta Franc Roth in Franc Kisel, ukor pa je bil izrečen Francu Marnu. Vsi imenovani so igralci Tobačne tovarne. Ukorenjen je bil tudi Drago Kocjan od SK Marsa.

Še dve tekmi do konca prve polovice

Prvenstvo ljubljanske nogometne zveze je toliko napredovalo, da bo po dveh tednih, to se pravi po dveh nedeljah, že zaključena prva polovica tekmovalstva in se bodo začele povratne tekme. Odigrati se morata v prvem razredu še tekmi med Marsom in Hermesom ter Ljubljano in Tobačno tovarno. To nedeljo bo na sporedu prva, naslednjo nedeljo pa druga tekma. Kakšni so izgledi klubov do zaključka prve polovice na podlagi sedanjega stanja v tabeli? Ali se bo stanje spremenilo?

Nedeljska tekma med Hermesom in Marsom lahko odloči o razvrstitvi na vseh mestih, verjetno pa bo važna sama za drugo in tretje mesto. Ljubljana je teoretično za oba kluba dosegljiva, praktično pa si ob normalnem razvoju tega skoraj ne moremo misliti. Če ne upoštevamo njenih visokih izgledov v zadnji tekmi, ki Mars lahko prehit v nedeljo, če bi premagal Hermezanca najmanj 7:0. Ista močnost je odprta Hermesu, da mora biti njegova zmaga še višja, 9:0. Ker se Hermezanec zdaj zopet marljivo pripravljajo, da zabišejo neugoden vtis zadnjih porazov, skoraj ni verjetno, da bi Marsu uspel takšen podvig. Zdi se, da se bosta v nedeljo pomerila dva precej izenačena nasprotnika in da bo izid v korist tega ali onega bolj tesen. Ker so pa v nogometu tudi najmanj pričakovane spremembe možne, ne smemo pustiti iz vida niti malo verjetnih možnosti, kakor so zmage 7:0 odnosno 9:0.

V enem in drugem primeru bi se zmagovalci dvignili na prvo mesto pred Ljubljano. Na tem mestu bi ostal vsaj teden dni. O končnem plasmaju bi potem odločala zadnja tekma med Ljubljano in Tobačno tovarno. Po sedanjem stanju je Ljubljana proti Tobačni tovarni visok favorit. Velikonočna zmaga 5:0, izvojevana v sigurnem stilu, to potrjuje. Ljubljani zadostuje le ena točka, pa se bo dokončno odmaknila iz dosegljivosti za ostale in se ob koncu prve polovice uvrstila na prvo mesto. Če bi tekmo izgubila, kar moramo nazadnje upoštevati, čeprav je malo verjetno, bi bila potisnjena s prvega mesta tudi, če nedeljski zmagovalci ne bi zmagali s 7:0 ali 9:0. Položaj Tobačne tovarne bi se v tem izjemnem primeru izboljšal. V primeru visokega poraza Marsa ali Hermes pa bi mogla Tobačna tovarna prepušiti repek tabele, če bi zmagala nad Ljubljano, drugemu moštvu.

Tako stoji stvari z mnogimi če in pogojnimi možnostmi dve koli pred koncem prve polovice. Pričakujemo, da bo vrstni red tale: Ljubljana, Mars, Hermes in Tobačna tovarna. Ker pa je nogometna igra v veliki meri odvržena slučaju, ni izključeno, da bi se ne uresničil kateri izmed zgornj zapisanih če!

V nedeljo bo popoldanski spored na Hermesu naslednji:

- ob 14: prijateljska tekma rezerv Hermes in Marsa,
- ob 15: drugorazredna prvenstvena tekma Mladika—Korotan,
- ob 17: prvorazredna prvenstvena tekma Hermes—Mars.

— Dve tekmi v spodnještajerskem prvenstvu. V okviru spodnještajerskega nogometnega prvenstva so Trbovlje v nedeljo nastopile na svojem igrišču proti moštvu mariborskih postarjev. Za izvrstne Trbovljance so bili Mariborčani prebisek nasprotnik. Ze do odmoru so jim štirinjak potresli mrežo, do konca potem pa se dvačkrat. Tekma se je končala 6:0 (4:0). V Zagorju je domače Zagorje premagalo BSG Western iz Celja 5:4.

— Finalna tekma za francoski nogometni pokal se je v nedeljo v Parizu končala neodločeno 2:2. Finalista sta bila Marseille in Girondins iz Bordeauxa. Tekmi

je prisostvovalo 35.000 gledalcev. Kljub predpisaniemu podaljšku odločitev ni padla in bo tekma ponovljena.

— Concordia je oddala še eno točko. V nedeljskem kolu hrvatskega prvenstva je Concordia nastopila proti Haški. Tekma se je končala neodločeno 1:1. Gradjanski je premagal Železničarje 4:2. Tako vodi v tabeli Gradjanski s 3 točkami razlike pred Concordio.

— Ferencvaros zopet poražen. V madžarskem nogometnem prvenstvu je v nedeljo vodeči Csepel ponovno spravil dve točki, ker je premagal Gammo 4:0. Slabše so se odrezali njegovi tekmeči. Ferencvaros je izgubil proti Salgotarjanu 1:2, Veliki Varadin proti Dimavagu 2:3, remizirala pa sta Ujpest z Elektromosom 3:3 in Kispest s Haladásom 2:2. Novosadčani so premagali Törökves 3:2.

— Musina je premagal Martina. Italijanski boksarski prvak Musina je moral v Milano braniti svoj naslov najboljšega v najtežji kategoriji proti mlademu Martinu iz Trevisa, ki so mu pripisovali mnogo izgledov. Po 12 kolih se je dvoboj končal z zmago Musine po točkah. Zanimivo je še to: prireditelji so nabrali na vstopnini 169.000 lir. Tudi lepa »zmaga«.

Iz Hrvatske

— Združenje podjetij. Da se zagotovi racionalno izkoriščanje popravila potrebni, toda sicer še uporabnih življenjskih potrebščin, zlasti obleke, čevljev itd., bo združenih več v petih prihajajočih podjetjih v večji, ki bodo delala pod nadzorom države in obrtnih oblasti. Tako ne bo racionalno izkoriščen samo material, temveč tudi delovne moči.

— Finančni položaj Hrvatske. Hrvatska Narodna banka je bila preosnovana v delniško družbo. To priliko je porabil finančni minister dr. Koschak za govor o trenutnih valutnih in finančnih vprašanjih. Stanje Narodne banke je bilo 30. aprila 1943: aktivna zlatina 1276, predujmi državnih blagajin 2000, menični portfelj 14.855, efekti 7794 milijonov kun. Pasiva: rezerve 18, obtok novčanice 22.240, ziro 3900 in razna pasiva 1322 milijonov kun. Finančni minister je izjavil, da je finančni položaj države ugoden. Doslej je bilo 55,3% vseh državnih izdatkov kritih z rednimi davčnimi dohodki, 44,7% izdatkov se je pa krilo s posojili. Za zvišanje državnih dohodkov namerava država zvišati vojnice ter prometni in potrošni davek. V kratkem bo Hrvatska uredila vprašanje likvidacije kmečke zaštite in bivše jugoslovanske Priv. agrarne banke. Glede novega notranjega posojila v znesku 1 milijarde kun je finančni minister izrazil upanje, da bo dosegel enak uspeh kakor prejšnje emisije državnih zadolžnic.

Spodnja štajerska

— Večer komorne glasbe v Trbovljah. Okrožna glasbena šola v Trbovljah je priredila že več zanimivih glasbenih večerov. V nedeljo priredi večer komorne glasbe. Spored obsega dela skladateljev Schuberta, Rossinija, Hermanna, Händla, Mozarta, Dvořaka, Marxa in vodje šole samega.

— Nova grobova. V Mariboru sta umrli trgovci Ivan Plaška, star 51 let in urarski pomočnik Gottfried Anrather, star 77 let.

— Odlikovan Trbovlječan. Z redom železnega križca II. stopnje je bil odlikovan za hrabrost na vzhodnem bojišču sin rudarja z Loke Karel Kamnikar.

— Življenje in umiranje. V Dobrni so umrli Katarina Vengust iz Klanca, stara 72 let, Miha Cvikel iz št. Janža, star 69 let, Franciška Glušič iz Lipja, stara 60 let, Marija Grabnar iz Lopatnika, stara 65 let, Franc Popčan, star 63 let in Jernej Gorečan, star 77 let iz Prelske in Helena Grobelnik iz Zavrča, stara 81 let. V Braslovcah so se poročili mizarjski pomočnik Pavel Rovšnik iz Podvrha z deklo Marijo Kočan iz Trnave, hlapec Anton Dobnik iz Podgore z deklo Marijo Rihter, ed Sv. Miklavža pri Gornjem gradu. Umrli so kmetica Marija Sander iz Parizlje, stara 52 let, izseljenka Apolonija Povše iz Orle vase, stara 77 let, izseljenka Marija Erjavac iz Zgor. Kočevja, stara 91 let in kmet Vincenc Grenko iz Spod. Kočevja, star 69 let.

— Nesreče. V sredo dopoldne se je pripetila na cesti blizu Tretenice pri Kamnici težka nesreča. Dva delavca nekega Industrijskega podjetja je povozil z lesom naložen tovorni avto. En delavec je dobil samo lažje poškodbe, da je lahko sam odšel domov, drugi 39letni zidar Franc Škorjanc iz Ilovice je bil pa prepeljan v bolnišnico, ker ima več težkih ran na glavi in tudi hrbenico mu je poškodovano. 31letni hlapec Miha Verboč iz Maribora je cepil drva in si odskal tri prste na desni roki. Z drevesa je padel 17. letni viničarjev sin Franc Petlić iz Pesnice in si zlomil desno nogo. Pri razkladanju železnih travertov si je poškodoval hrbet 25letni skladiščnik Viljem Rat iz Studencev, 33letna dekla Terezija Braladi iz Frol je padla s kolesa in si zlomila nogo. 22letna nameščanka Emilija Kovačič iz Pobrežja je padla na sportnem igrišču in si zlomila desno nogo. Vse ponestrance so prepeljali v bolnišnico.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik šte. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino Ljubljano naslednje cene na drobno (z všteto trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadni 2.70 lire; fižol 6 lir za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina soljena 19 lir za kg; mast 17 lir za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v doзах po 880 g 15.90 lire za dozo, v doзах po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanej) približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razžagana drva 40 lir za stot; enotno milo, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Predavanje prof. Calvija o Danteju

Kakor smo že javili, bo imel v soboto 15. t. m. ob 19. uri v mali dvorani Glasbene Matice Jernej Calvi, profesor naše univerze, predsednik Zavoda za italijansko kulturo, predavanje o Dantejevem epiku, tičočem se »Asiškega Siromačaka«.

Prodaja mesa na odrezek „E“

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 15. maja t. l. potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka »E« navadnih živilskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani.

100 gr govejega mesa.

Zavodi, ki prejemajo racionalirana živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrdilo Mestnega preskrbovalnega urada.

Delitev se bo pričela ob 7. uri.

Prijava tipizirane civilne obutve

Pokrajinski svet korporacij je izdal naslednje okrožnice:

Vse tvrdke, ki proizvajajo, prodajajo na deželo in na drobno tipizirano civilno obutve, morajo predložiti naslednje prijave:

1.) Producenti: Vse proizvajalce tvrdke civilnih čevljev, bodisi zimskih, bodisi poletnih, morajo do 5. dne vsakega meseca prijaviti vse civilne čevlje, ki so jih izdelali. Od prijave dolžnosti so izvzeti samo čevlji za delavce iz usnja ali pa z lesenim podplatom, ki so bili izdelani od čevljarjskih obratov v skladu z veljavnimi določili. V prvi prijavi, ki jo je treba predložiti do 10. maja 1943-XXI, morajo biti označene vse količine čevljev, ki so bili že prej izdelani, pa so ob času prijave še v posesti posameznih tvrdk.

2.) Grosisti. Ti so zavezani enaki dolžnosti, ki pa je omejena na prvo prijavo zgolj zimskih tipiziranih čevljev, katere se mora predložiti v istem zgodnjem roku. Grosisti morajo to prijavo predložiti na posebnem obrazcu, ki je predviden za proizvajalce tvrdke. Prijavne obrazce bo dobavilo Združenje trgovcev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani.

3.) Detajlisti. Tvrdke, ki se bavijo s prodajo čevljev na drobno, morajo prijaviti vse zimske tipizirane čevlje, ki jih imajo, na posebnih obrazcih, ki jih bo dalo tiskati in jih bo razdelilo Združenje trgovcev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani. Prijave je treba podati v dvojniki Pokrajinskemu svetu korporacij v Ljubljani, ki vrne en izvod potrjen prijavitelju.

Opozorjamo, da bo prodajalec, ki se ne bo ravnal po gornji odredbi, kaznovan v smislu navedbe z dne 26. januarja 1942-XXI, št. 8.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Petek, 14. maja: Bonifacij.
DANASJE PRIREDITVE
Kino Matica: Zvezna krona.
Kino Sloga: Nora ljubezen.
Kino Union: Učiteljica.
Razstava del slikarja Edo Deržaja v Obersnelovi galeriji, odprta od 9. do 18.30.
VIII. javna produkcija gojenecv šole Glasbene Matice ob 18. v mali filharmonični dvorani.
DEZURNE LEKARNE
Danes: Mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Petek, 14. maja, ob 15.: V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino. Sobota, 15. maja, ob 18.30.: Prava ljubezen. Red A.
Nedelja, 16. maja, ob 15.: V Ljubljano bo dajmo. Izven. Znižane cene od 15 Lir navzdol.
ob 18.30.: Veliki mož. Izven. Znižane cene od 15 Lir navzdol.

OPERA

Petek, 14. maja, ob 18.: Evgenij Onegin. Izven. Cene od 28 Lir navzdol.
Sobota, 15. maja, ob 18.: Zemlja smehljaja. Izven. Cene od 28 Lir navzdol.
Nedelja, 16. maja, ob 17.: Madame Butterfly. Izven. Cene od 28 Lir navzdol.

Radio Ljubljana

PETEK, 14. MAJA 1943-XXI.
12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Glasba. 13. Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.25: Radijske pesmi, vodi dirigent Angelini. 14. Poročila v italijanski. 14.10: Klasični orkester, vodi dirigent Petralia. 15. Poročila v slovenščini. 17. Napoved časa — Poročila v italijanski. 17.15: Pesmi in napevi. 17.35: Koncert pianista Alda Ciccolini. 19. »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20. Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20: Moderne pesmi, vodi dirigent Zeme. 20.45: Simfonična prireditve družbe EIAR. Simfonični koncert, vodi dirigent Armando La Rosa Paroli. V odmoru: predavanje v slovenščini. 22.45: Poročila v italijanski.

SOBOTA, 15. MAJA 1943-XXI

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa; Poročila v italijanski. 11.50—12.20: Ura za vojske. 12.20—12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Valčki. 13.00: Napoved časa; Poročila v italijanski. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Simfonična glasba. 13.25: Zbrane pesmi. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec; Operetna glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; Poročila v italijanski. 17.15: Koncert tria »Emona«. 17.35: Komorna glasba. 17.55: Gospodinj-sko predavanje v slovenščini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa; Poročila v italijanski. 20.40: Filmsko glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Zeme. 21.35: Koncert ljubljanske komorne tria (M. Lipovšek — klavir, A. Dermelj — violina, C. Sedlbauer — čelo). 22.10: Orkester Cetravodi dirigent Barzizza. 22.45: Poročila v italijanski.

SPORT

Razpis ženskega lahkoatletskega tekmovalstva ki bo v nedeljo 30. t. m. na Hermesu za še neplasirane in novovpisane atletinje

Ljubljana, 13. maja. Lahkoatletska zveza v Ljubljani bo organizirala 30. t. m. žensko propagandno tekmovalstvo, katerega spored je naslednji: tek: 60 m, 100 m; skoki: v višino in dolžino; meti: met krogle (4 kg) in kopja (0.6 kg). Tekmovalja se lahko udeležijo samo atmetesa v Šiški. Zbiranje tekmovalk, razdelitev števil in poziv ob 9. Tekmovalke, ki se pozivu ne odzovejo, ne bodo prepuščene k tekmovalju. Prijave se sprejemajo do 28. t. m. pri zvezi. Bleiweisova 1a. Vpisnina znaša 1 lito. Pri vpisnini mora tekmovalka izjaviti, za kateri klub, šolo, organizacijo bo tekmovala in predložiti sporno ali provizorično izkaznico.

Tekmovalja se lahko udeležijo samo atletinje, ki so vpisane v anagrafskih registrih za prebivalstvo pokrajine. Ena atletinja lahko tekmuje le v eni disciplini. Tekmovalja se lahko udeležijo atletinje, ki so

prvo leto vpisane v zvezo ter se niso uvrstile v dosedajšnje tekmovalnih na prvih pet mest ter vse, ki se nimajo sportne izkaznice; v tem primeru si morajo preskrbeti provizorično izkaznico, ki jo bo izstavila lahkoatletska zveza v Ljubljani po vplačilu vplačnine 1 lito. Po pozivu bodo razdeljene številke, za katere mora vsaka tekmovalka položiti 3 lire kot varščino, ki se vrne ob vrnitvi številke.

Nagrade: CONI bo podaril vsem plasiranim tekmovalkam za spomin darilo. Pokal CONIJA: šola, organizacija ali klub, ki bo v obeh propagandnih tekmovaljih (moškem 23. t. m. in ženskem 30. t. m.) dosegel najboljšo skupno oceno, bo dobil pokal CONIJA. Za pokal se bo štelo prvih šest klasificiranih v vsaki panogi. Prvo mesto šteje šest točk, drugo pet itd., šesto eno.

Tekmovalke, ki ob pozivu ne pokažejo sodniku sportne ali provizorične izkaznice,

Malo jezikovne paše

Clovek bi ne mislil, da je naša paša tako slasna; sicer so zdaj v nji začeli odkrivati tudi plevel, vendar se zdi, da je dovolj sladka. In moramo biti zadovoljni, da so jo sploh odkrili. Če že nepravstno govorijo o plevelu, bi ne bilo nič čudnega, če bi se te začel oprijemati. Nedvomno je potrebno zatiranje jezikovnega plevela tudi tu in zlasti se tu, kajti sestavki, ki so posvečeni jezikovni lepoti tem laže pobujajo, ker pač čitatelj pričakuje, da so pisani v čistem jeziku. Hvaležno moramo torej prejemati vse nasvete in opozorila; včasih se je treba potrkati ponižno na prsi in priznati morati, da ima še kdo drug jezikovni čut. Žal naš pastirček včasih tudi prejema nasvete, kako bi naj vtihtel na paši šibo, da bi se ne oplazil po nosu — z grenkimi občutki. Ne more prezehtati, da mu prijatelji »pašev« plisejo v jezik, kakor da niso bili nikdar na »paši«. Presneto malo se jih je prišlo. Tako se pri njih na primer še vedno nekaj »nahaja«. Nekdo piše sicer z veliko vneto, da je treba pozdraviti njegov dober namen, toda njegove besede nas ne ganejo, če zapise: »na stotine jezikovnega plevela se nahaja...« Kdaj smo že poslali to nesrečno »nahajanje« v rotomatično med — »nehajanje«! Tudi Pravopis dopoveduje vsakomur, kdor ga že hoče vzeti v roke, da je »nahajati« ali »nahajati se« francoskega ali nemškega porekla (il y a. es gibt).

Kakor ne more vaški pastirček nikdar naučiti črede, da bi ne uhajala v škodo, tako tudi pastir na tej paši ne bo mogel vlti ljudem jezikovnega čuta, ki se ga pač ne more nihče priučiti. O čredi bi sicer v tej zvezi ne smel govoriti, a je žalosten, da se ljudje včasih vendar ne razlikujejo tako zelo od črede. Skoraj lahko naučijo nekaterih besed — v tem se razlikuje

od nek

„Slovenski Narod“ pred polstoletjem

22. marca 1893:

»Lokalna železnica Ljubljana—Kamnik. Vlada načrt zakona, da se za lokalno železnico Ljubljana—Kamnik dovolj država garancija ali pa da eventuelno država prevzame to železnico, ima nastopne določbe: Vlada se pooblašča, da zagotovi podjetju lokalne železnice Ljubljana—Kamnik za dobo 80 let počeni s dnem 1. januarja 1893 državno garancijo letnega čistega dohodka 33.452 gld. a. v., ki je enaka potrebščini za 4% obrestovanje in za amortizacijo priložitvenega posojila v nominalni vrednosti 800.000 gld. a. v. Ta amortizacija se ima izvršiti v 80 letih. Ako bi letni čist dohodek ne dosegel garancije vsote, je državni upravi doplačati nedostatek.«

22. marca 1893:

»Senzacionalna iznajdba. W Wiesbaden iznajdel je baje krojač Dowe obleko, katere ne prebije nobena kroglica. Badenski častniki potrjujejo, da so se že večkrat na vojskem strelščki vršile poskušnje s to novo obleko in sicer s povolnim uspehom. Dowe je se zboljšal svoje neprestreljivo blago in se te dni vrše nove poskušnje. Če se ta iznajdba obistini, bode na vsak način neprecenljive vrednosti.«

4. aprila 1893:

»Dolenjska železnica. Delovanje na Dolenjski progi je zadnje tedne prav izdatno napredovalo. Prerov blizu Škofelje bode za 14 dni, kakor sodijo strokovnjaki, popolnoma gotov in ker bode prav v kratkem položeni tudi relsi čez Lavrico do Škofelje in se da je, zvižgal ko kmalu hlapov v teh krajih. Tudi železniška poslopja se že opravljajo zunaj in znotraj in če ne pride kaj posebnega vmes, se bo dolenjskih železnice kočevska proga izročila prometu na cesarjev rojstni dan dne 18. avgusta t. l.«

19. aprila 1893:

»Novo poštno poslopje v Ljubljani. Kakor poroča uradni list iz zanesljivega vira, je trgovsko ministerstvo potrdilo pogodbo glede nakupa Luckmannovega poslopja za zgradbo novega poštnega in brozavnega poslopja.«

19. aprila 1893:

»Lokomotive za dolenjsko železnico. Uprava državne železnice je za dolenjsko progo določila — kakor se nam poroča — za sedaj tri velike lokomotive, katere pridejo v Ljubljano najbrž še tekom tega tedna.«

21. aprila 1893:

»Osušenje Ljubljanskega barja. Okrajno glavarstvo v Ljubljani je pričelo, oziroma na ukaz poljedelskega ministerstva in na intimacijo dežnega predsedništva in vsled prošnje glavnega odbora za obdelovanje Ljubljanskega barja vodopravno postopanje o začetku osušenja imenovanega barja, ki se ima izvršiti po načrtu inženjerja Podhajskega. Stroški so preračunjeni na 1.378.000 gld. Po tem načrtu se bode znižali strugi Ljubljanice in Gruberjevega kanala in zgradili novi nabrežni zidovi, nekateri stari pa podrti in nadomestili z novimi. Ugovore proti temu načrtu je naznaniti tekom šestih tednov pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani, kjer so navedeni načrti in uradni urah vsakemu na ogled razgrnjeni. Na poznejše ugovore se ne bode oziralo.«

22. aprila 1893:

»Pomanjkanje delavcev opazovati je moč dan na dan bolj pri grajenju — Dolenjskih železnice. Zbog tega ne nekaterih mestih važna in nujna dela jako počasi napredujejo oziroma zastajajo! To pomanjkanje se bode čutilo tu in drugod še dokaj hujše, zlasti sedaj, ko se bode zidalo v našem stoletnem mestu toliko novih stavb. Dela se torej ne bode manjkalo — pridnim ljudem, a ti hočejo biti seveda dostojno plačani! Ta plačila so pa marsikje ugodnejša, vsled česar se delavci odtegujejo in gredo drugam, kar je vsekako obžalovati.«

22. aprila 1893:

»Vodovod Ljubljani. Upejal se bode tudi po spodnjih Poljanah, kakor hitro bode pogajanja z upravo Dolenjskih železnice ugodno dogajala.«

24. aprila 1893:

»Divjega petelina ustrlela je minuli petek v Rožniškem gozdu proti Šiškarjski strani gospodična F. Baumgartnerjeva. To je pač jako redek slučaj, da se taka divjčina nahaja tako blizu velikega mesta.«

28. aprila 1893:

»Prva lokomotiva za dolenjsko železnico imela je sinoči nesrečo. Občitala je namreč pri prepeljavanju skozi mesto na voglu špitalskih ulic in glavnega trga. Naložena je bila na tri vozove in prvi voz s tenderjem je tako nesrečno občital, da ni mogel ne naprej ne nazaj. Vsled tega morali so monterji višje dele tenderja kar na vozu demontirati in stoprav po poldrugo uro trajajočem delu posrečilo se je spraviti voz naprej. Ves ta čas pa je bil promet skozi špitalske ulice popolnoma zaprt.«

DNEVNE VESTI

— Vojvodinja d'Aosta družinam metniskih letalcev. Nj. Vis. Vojvodinja d'Aosta vdova je namenila čisti donos pokojnine Savojskega vojaškega reda za pomoč in podporo potrebnim družinam letalcev z italijanskih v Morni pri Goriziji.

— Odlikovanje V. Mussolinija. Iz Milana poročajo: Minister za Italijansko Afriko se je podel v prostore dnevnika »Popolo d'Italia«, kjer so ga sprejeli uredniki z namestnikom glavnega urednika dr. Angelisom na čelu. Afriški minister je izročil dr. Angelisu za dnevnikovnega ravnatelja dr. Vida Mussolinija kolonialni red italijanske zvezde v znak posebnega priznanja za zasluge in delež dnevnika pri smotni propagandi za Italijansko Afriko.

— Minister Polverelli posesti filmsko mesto. Iz Rima poročajo: Minister ljudske kulture eks. Polverelli si je v spremstvu predsednika filmskega mesta (Cinecittà) ter glavnega kinematografskega ravnatelja ogledal razstavo slikarskih in kiparskih del, ki so jih ustvarili tehniki ter delavci rimskega filmskega mesta. Minister Polverelli se je zelo zanimal za potično razstavo, ki obsega 178 del. Minister Polverelli je podprl vrline umetnikov razstavljavcev ter dal primerna navodila za novo razstavo scenografskih arhitektonskih in kostumskih del, ki naj bi bila prirejena v bližnjih mesecih. Nato si je ogledal eks. Polverelli sportne naprave, vojne vrtove in Dopolavorove prostore rimskega filmskega mesta.

— Na polju s'ave sta padla kaporal Anton Lenzo in višji kaporal Peter Gabbiazzi. Lenzo je umrl zaradi posledic sovražnega letalskega bombardiranja. Bil je vnet in goreč fašist iz Corsica. Gabbiazzi se je bojeval na Hrvaškem proti upornikom. Oba sta bila po rodu iz Milana.

— Italijanski veleposlanik v Tokiu pošal japonske vojne ranjence. V Tokiu je povabil Kr. italijanski veleposlanik oz. v njegovem imenu Kr. vojaški ataše pri japonski vladi skupino 30 japonskih vojni ranjencev, častnikov, podčastnikov in prostakov, ki so se vrnili na Japonsko s kitajskih in drugih azijskih bojišč. Jap.

ponski vojni ranjenci so bili prisrčno počaščeni ter primerno pogosteni. V imenu japonskih vojni ranjencev se je zahvalil za počastitev podpolkovnik, ki jih je vodil.

— Na polju s'ave je padel na tuniškem bojišču na čelu svojih legionarjev centurio Telesforo De Carlo. Poltoint je izšel iz fašijskih mladinskih organizacij. Konec 1940 je bil pridržen prvi legiji Crnih straj v Libiji, zatem je bil še dve leti neprekinjeno na afriških bojiščih.

— Poslanik Guariglia instanbulskim Italijanom. Kr. poslanik Guariglia je pridobil ob svojem prihodu v Istanbul svečan sprejem na čast italijanski zajednici. V svojem nagovoru je izrazil med drugim svoje veselje zaradi stalnega prijateljstva, ki je vedno označevalo italijansko-turške odnose.

— Japonski veleposlanik v rimskem Panteonu. Novi japonski veleposlanik pri Kvirinalu eks. Shinokuro Hidaka se je podel v spremstvu veleposlaniškega osebja v rimski Panteon, kjer je položil velike lovorjave vence na kraljeve grobnice. Zatem je položil lovorjev venec na grobu Neznanega vojaka ter padlih fašistov na Campidogliu.

— Nova izmenjava italijanskih in angleških vojni ujetnikov. Iz Rima poročajo: Pod okriljem rdečega rdečmesece, bodo, kakor poročajo iz Smirne, izmenjani v zadnji tretjini marca italijanski ter angleški vojni ujetniki.

— Nad 100.000 oseb v italijanski zdravstveni službi. Konec 1942 je bilo v Italiji 41.000 zdravnikov kirurgov; lekarnarjev 15.000; živinodravnikov 4500; babic 16.550; civilnih diplomiranih bolničarj 3000; sešter redovnih bolničarj 9440. Če upoštevamo še vse ostalo zdravstveno osebje v Italiji, pridemo do skupnega števila 104.000 oseb, ki sodelujejo v katerikoli funkciji v italijanski zdravstveni službi.

— Ravnatelj D. N. B. v Rimu. V Rim je prispel ravnatelj D. N. B. dr. Albrecht, ki je posesti sedež agencije Stefani. Nadejal se stike predsednika Kr. ravnatelja omenjene agencije, s katerima je razprav-

Dekle je brž odločilo klubok in plašč ter ostalo pred gospolom ravnateljem v krasni plesni obleki.

— Tarantelo? — je vprašala.

— Prosim!

Lepa mlada dama je plesala strastno in zelo graciozno. Gospod ravnatelj, bi bil čisto pozabil na jajca, da niso vstopili v pisarno njegovi poslovni prijatelji in — presenečeni po nepričakovnem prizoru — obstali v zadregi pri vratih.

Po taranteli je zaplesalo deklet fantastičen ples, končno pa še valček.

Ravnateljevi poslovni prijatelji so navdušeno ploskali. Polni zavisti so motrili ravnatelja izpod čela.

— Sijajno, draga gospodična!

— Ali naj še zaplešem?

— Če želite...

— Če želite vi, gospod ravnatelj! Jaz go-

jim samo eno željo — da bi me sprejeli v službo.

— Za boga, kaj bi radi dobili službo stroje-

piske ali stenografije? — je zazijal ravnatelj od presenečenja. — Zaradi tega vam ni bilo treba plesati... toda...

Lepi mladi dami so se zalesketale solze v obeh.

Tedaj pa je gospod ravnatelj hipoma spo-

znal, da vse dotlej ni razumel, da gre za — pomoto.

— Oh, — je vzdihnil in se prijel za ple-

šasto glavo. — Vi bi gotovo radi dobili službo v baru. Oprostite, tu gre za pomoto — bar je eno nadstropje višje...

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO SLOGA

Za smeh! Za smeh!

Svojevrsna komedija v filmu

Nora Ijubezen

V glavni vlogi: Renato Rascel

Predstave od 14. ure dalje; konec ob 21.15 uri

KINO UNION

Telefon 22-21

Pretrsljiva drama mlade nezakonske matere

Učiteljica

V glavnih vlogah: Maria Denis, Nino Besozzi, Enrico Glori in drugi

Predstave ob delavnikih: ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri; ob nedeljah in praznikih: ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30 uri

KINO MATICA

Luisa Ferida in Massimo Girotti v svojih najboljših vlogah! Najboljše delo ital. filmske produkcije! Mojski posnetki viteškega turnirja. — Režijsko grandiozno in vsebinsko pretresljivo delo!

Železna krona

V ostalih vlogah: Gino Cervi, Elisa Cegani, Osvaldo Valentini

Predstave ob 15., 17. in 19.15 uri.

ljal o vseh vprašanih podrobne sodelovanja pri obojestranskem poročevalskem delu. Dr. Albrecht bo razpravljal tudi z drugimi novinarskimi predstavniki o nadaljnjem novinarsko poročevalskem sodelovanju.

— Novi filmski kvester. Kvesterorske posle v Rimu je prevzel novo imenovan kvester dr. comm. Konstanti De Nicola. — Novi kvester je po rodu iz Coma. V bojih bi bil deseti dvakrat ranjen, večkrat odkovan.

— 300.000 lir za študijske ustanove v prid sirotam smrtno ponesrečenih delavcev. Na sedežu Zveze industrijev se je sestala emilijska skupina delovnih vitezov, ki so ob sklepu porednih razprav sklenili prispevati vsoto 300.000 lir v prid ožvotvoritvi študijskih podpor ustanove »Vittorio Emanuele III.« namernih sirotam pri delu smrtno ponesrečenih delavcev.

— Vojna dragotina milanskemu vojnomuzeju. Vojnomuzeju v Milanu je bila podarjena vojna karta s Carra, ki so jo našli pri generalu Aleksandru Ricordi, ki je padel na koti 146 v maju 1917. Zemljepisni načrt je bil popolnoma preluknjan po granatnih drobelih. Vojna dragotina je bila izročena vojsku milanskega vojnega muzeja po generalu Sorcieju, vojnomu podtajniku, ki jo je poklonil po Ducejevem naročilu.

— Kanal Lago Maggiore-Adriatico ter zveza s Triestom. Agencija »Agit« poroča: Italijanski gospodarski krogi zasledujejo z živim zanimanjem uresničenje načrta, ki predvideva plošno zvezo med jezerom Maggiore ter Adriaticom. Za dopolnitev rečne poti, ki bo spajala pomorsko pristanišče Marghera s švicarskim zaledjem, se poudarja potreba, da se načrt raztegne še bolj na vzhod. Ob sedanjem kanalu iz Marghera do Grada, od koder bi bil podan po kanalu Starazanu stik z industrijskim področjem Monfalcone in potem tudi s Trstom. Po novem kanalu bi bila mogoča plova raznih plovnih sredstev do 600 ton.

Ta plova zveza med nižnjo reko Po in Adriaticom je le premisa za bodočo pomembni načrt plovine zveze med Adriaticom in Donavo z izkoristitvijo rečnih strug Isonza, Frigida, Ljubljane in Save. Tako bo ustvarjena plova zveza med zapadno evropskimi predeli in Švico na eni ter podonavskimi bazenom na drugi strani.

— Novo ustanovljeni glasbeni konservatorij. Iz Rima poročajo: Na Foru Mussolini je bil otvorjen glasbeni konservatorij G. I. L. a. nazvan »Auditorium«. Otvoritev slovesnosti je prisostvoval strankin Tajnik Scorza, ki je prispel k otvoritvi v spremstvu številnih predstavnikov vlade in Stranke, rimskega guvernerja, Prefekta in rimskega Zveznega tajnika. Velika dvorana, ki je bila okusno okrašena, je bila polno zasedena po številnem občinstvu. Med navzočnimi je bila tudi skupina vojni ranjencev in pohablencev, razen tega številni častniki. Vojaske časti sta izkazala bataljon divizije mladih fašistov, ki se je bojeval v severni Afriki, in oddelke konjenice rimskega mestnega Zveznega poveljstva. Po uvodnem pozdravu je izvajal orkester rimske Kr. opere izbran spored skladb Verdija, Wagnerja, Bellinija, Respighija in Mascagnija pod vodstvom dirigentov Tullija Serafinija, Olivierija De Fabritisa in Vinka Bellezze, ki so se menjavali v vodstvu Orkestra.

— Vojna poezija v tiskovnem krožku. Pod okriljem sindikata avtorjev in pisateljev je bil v prostorih rimskega tiskovnega krožka poseben večer vojne poezije, ki so se ga udeležili minister ljudske kulture Polverelli, podpredsednik fašistične in korporacijske zbornice ter druge osebnosti iz rimskega umetnostnega in kulturnega življenja. Pesnica Franca Cornelli je recitala odlomke iz svoje umbriske zračne pesnitve. Zatem sta čitali nekatere svoje bojne pesmi pesnica Dina Cucini in pesnica Marija Goretti. Ob sklepu je recital nac. svetnih Alojz Bonelli svojo pesnitev »Letec z Balbon nad Malto«. Očital je lik futurističnega vojnega pesnika Marinettija, Farfe, Acquavive in Giuntinija.

— Ob 300-letnici Frescobaldijeve smrti. Ob 300-letnici smrti znamenitega ferrarskega skladatelja in velikega orglavca G. Frescobaldija je bil v dvorani glasbene akademije sv. Cecilije v Rimu spominjski koncert z vokalnimi ter instrumentalnimi točkami. Na sporedu spominskega koncerta so bile najbolj značilne Frescobaldijeve skladbe. Prisrčni glasbeni manifestaciji je prisostvovalo številno rimsko glasbeno občinstvo.

— Nesreče. Včeraj je bilo sprejetih v ljubljansko bolnico nekaj več ponesrečenecv kakor navadno. Fr. Ogrin, 10-letni sin delavca z Vrhnike, si je pri padcu s koleasa zlomil desnico. — Anton Kavsek, 10-letni sin hišarja iz Stične, se je vsekaj v desni-ko. — Fr. Kralj, 7-letni sin sodarja z Jezice, je padel pod voz in si zlomil levo nogo. — Silvester Petrič, 6-letni s'n skla-dščnika iz Rudnika, si je pri padcu z voza zlomil levo nogo. — Valentina Cerar, 13-letna služkinja iz Zg. Zadobrova, se je ra-

nila na rami. — Ivana Mekinda, 61-letna zaspala na Ljubljani, se je pri padcu na stopnicah ranila na nogah. — Jože Regelj, 20-letni sin posestnika iz Podpe pri Ajdovu, si je pri padcu z voza zlomil desno nogo.

IZ LJUBLJANE

—lj Vreme bo najbrž še ostalo lepo. Zdi se, da se je vreme zopet ustalilo, kakršno je bilo prejšnje mesece in lani večino leta. Zračni tlak je zelo visok, nebo povsem čisto in zrak se pretaka počasi od vzhoda. Davi je bilo malo megleno, a ne v vsem mestu. Čim je postajalo sonce, se je megl razpršila. Včeraj popoldne je bilo zelo prijetno, toplo, skoraj kakor poleti. Maksimalna temperatura je znašala 24. stopinj Celz. Zanimivo je, da je bila najvišja temperatura včeraj za 4 desetinke stopinje nižja kakor v sredo, čeprav bi pričakovali, da se bo toplota stopnjevala. Tudi maksimalna temperatura je bila danes nižja kakor včeraj; znašala je 6.6 stop. Celzija.

—lj 80-letnica enega najstarejših gasilcev. V bližini turškega gradu, med grajskimi lipami, je stala kmečka hiša, kjer je bil rojen Pritekelj Anton, onemogli gasilec in častni meščan ljubljanski, ki bo dopolnil v ponedeljek 80. leto. Pod slamanostreho mu je tekla kmečka zibelka. Njegova rojstna hiša je imela nad vežnimi vrati letnico 1508. Od hiše je osta samo še ruševina, preraščena s travo in divjim grmčevjem. Stari ljudje so pravili, ko je bil še deček, da so v njegovi rojstni hiši pred več sto leti prenočevali Francozi in Turki, ko so oblegali turški grad. Turški grad hrani bogato zgodovino iz turških časov. Ljubljani želimo, da bi preživel pozno jesen svojega, skrbil in delal polnega življenja v miru in zadovoljstvu.

—lj Ljubljanski parki. Drevoredov smo se dotaknili pred kratkim. Mnogo na slabšem je naše mesto v pogledu parkov. Pravega parka, razen Tivolija, ki je res krasen in velik, sredi mesta trenutno ni. Zvezda še nima dovolj košatih nasadov, da bi bilo možno sedeti v senci v vročih dneh. Muzejski park, čeprav je razmeroma prostora, tega imena niti ne zasluži, saj tvori glavni del nasadov drevored v Puccinjevi ulici in nekaj starih, košatih dreves ob Šubičevi ulici. Bolj parku podoben, vendar znatno manjši, je park na Rinskem trgu. Bil je delno preurejen, nekaj visokih, stoletnih dreves pa skrbil za prijeten hlad. Najodobnejši je novi park na Hrvaškem trgu. Ima obliko kroga in je tudi razdeljen na kroge. Številni prehodi vodijo med gredicami do sredine. Nasadi so se že toliko razkošili, da mečejo prijetno senco na številne klopi. Povečan in prenovljen je bil tudi park na Ambroževem trgu. Posadili nove nasade. Sedaj sega skoraj do stare cukrarne. Povečan je bil pred leti tudi Trubarjev park ob Cestici Viktorja Emanuela. Sedaj je pred pravoslavno cerkvijo in za njo vrsta lepih nasadov in med prijaznimi gredicami vabijo udobne klopi. Nadalje je še mali Slajmerjev park na oglu Zaloške ceste in Slajmerjeve ulice in novi Mormontov park, ki pa je bil tako temeljito predelal v »vojno njivo«, da imena park več ne zasluži. Razen imenovanih osem parkov, so še marsikje po mestu nasadi, kakor n. pr. na Taborni, na Marijinem trgu, na Napoleonovem trgu, kjer so tudi klopi, na gradu, na kržišču Tržaške, Viktorja Emanuela, Askercve in Groharjeve ceste itd. Marsikje so tudi stolne lipe. Zelenja in nasadov torej ne pri-manjkuje. Pogrešamo le košček Tivolija kje sredi mesta. Belih stiez med zelenimi nasadi, ki bi vodile do lepega vodometa sredi pestrnih cvetov. Imamo pa tudi posebnost. »Park« na živilskem trgu. Tudi Vod-nikov trg ima namreč prijazne nasade, na-mesto belih stiez in zelenih gredic s pe-strimi cvetovi pa katanizirane prehode in s kamnitimi robniki obokrajene otoke. Na prečnih klopih pa vsako dopoldne sede zajetne branjeve in prodajajo svoje blago »sprehajalce«.

—lj VIII. javna produkcija gojencev Glasbene Matice. Drevo ob 18. bo v mali ljubljanski dvorani VIII. javna produkcija gojencev sole Glasbene Matice v proslavo materinskega dne. Ker bo to edina javna letošnja proslava materinskega dne in jo izvajajo naši mladi gojenci, se prav posebno opozarjamo starše in prijatelje na nocojšnjo proslavo in produkcijo. Hkrati pa obveščamo, da bo v nedeljo IX. javna produkcija v veliki ljubljanski dvorani. Zatek pa ob tri četrt na 10. dopoldne. Na tej produkciji bo odigrala dve točki spreda absolutna klavirskega oddelka sole Glasbene Matice gojenka prof. Bizjakovega. Bonsack-Kalan Majda. Šest točk pa bo izvajal solski orkester Glasbene Matice pod vodstvom prof. Karla Jeraja, ki bo tokrat nastopil z nekaterimi solčevci, pomnožen v sestavi salonskega orkestra. Obe produkciji sta izredno zanimivi in poučni, za o vabimo k obisku. Spored produkcije je na razpolo-gu v knjigarni Glasbene Matice.

—lj Pianistka Rossana Orlandini-Bottai bo sodelovala na XIV. simfoničnem koncertu za klavir in orkester v c-molu Pianistka Rossana Orlandini-Bottai je izredno nadar-jena mlada umetnica, ki je dovršila svoje študije na konservatoriju v Firenzi in na akademiji Chigiani v Sieni. Prvč je umet-niška koncertirala v Ljubljani marca m. l. in tokrat takoj osvojila s svojo umetniško igro številne poslušalce. Vsi krit-iki so ji takrat prerokovali še lepo in ve-liko bodočnost, poudarjali so njeno toplo čustvenost in tonelno barvitost, kar tudi izvrstno izsolano tehniko gibov in udarov ter interpretacijsko samostojnost. Edini so bili kritiki v tem, da so njene očiške trske, da ji prerokujejo najlepšo umetniško pot. Tudi Rahmaninov Koncert ji bo dal vso možnost, da pokaže ponovno našteje vrline. Za nastop umetnice vlada veliko zanimanje. Opozarjamo, da bo začetek ponedeljkovega simfoničnega koncerta točno ob pol 7. zve-čer v veliki unijski dvorani. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

—lj Obličilno delavstvo (krojaške in čevlarske pomočnice, modistke in šiviljske pomočnice), vabimo na zborovanje v nedeljo 16. t. m. ob pol 10. v dvorano Po-krajinske delavske zveze, Miklošičeva c. št. 22. Poročali bomo o položaju obličil-nega delavstva ter o dodatnih kolektiv-nih pogodbah, ki smo jih sklenili za vse štiri stroke. — Oddelek industrijskega de-lojalcev PDZ.

—lj Za otroke iz vsakega mesta bo javno brezplačno obvezno cepljenje tudi še v soboto 15. maja ob 16. v Mestnem domu. Posebno opozarjamo starše, ki so cepilc-nje te dni zamudili na drugih prostorih, naj zanesljivo svoje otroke prinesejo v so-boto popoldne k cepljenju v Mestni dom, k pregledu pa drugo soboto 22. maja ob isti uri.

—lj Mestni trošarinski oddelek v Lin-garjevi ul. št. 1 zaradi snajenja uradnih prostorov ne bo posloval za stranke v po-nedeljek in torek 17. in 18. maja t. l.

—lj Za otroke z Brda in okolice ter s Ceste dveh cesarjev, bo javno brezplačno obvezno cepljenje zoper koze v petek 14. maja ob 11. uri v salonu Karlo. K pregledu je treba prinesiti otroke drugi petek 21. maja ob isti uri na isti prostor.

—lj Bogato se vam povrne izdatke, ako si nabavite Sicevo Knjigovodstvo. Knjiga je primerna za obiskovalce tedajev, zlasti pa za samouke. Mladina naj ne zamudi prilike, da se nauči knjigovodstva, ki ga danes zahteva siehneri poklic. Knjigo do-bite v Knjigarni Tiskovne zadruge, Selen-burgova ul. 3.

—lj Instrukcije — Novi (Turški) trg 5-III. Za razredne, privatne, nize in višje tedajev ter završne izpite na srednjih in strokovnih šolah pripravljamo trikrat po dve uri tedensko, kakor tudi instruiramo dijake dnevno po dve uri v vseh predmetih in posamezno za nizke honorar. Prijave vsak dan od 8—12 in od 14—16: Novi (Turški) trg 5-III. Instrukcije.

naj zanesljivo svoje otroke prinesejo v so-boto popoldne k cepljenju v Mestni dom, k pregledu pa drugo soboto 22. maja ob isti uri.

—lj Mestni trošarinski oddelek v Lin-garjevi ul. št. 1 zaradi snajenja uradnih prostorov ne bo posloval za stranke v po-nedeljek in torek 17. in 18. maja t. l.

—lj Za otroke z Brda in okolice ter s Ceste dveh cesarjev, bo javno brezplačno obvezno cepljenje zoper koze v petek 14. maja ob 11. uri v salonu Karlo. K pregledu je treba prinesiti otroke drugi petek 21. maja ob isti uri na isti prostor.

—lj Bogato se vam povrne izdatke, ako si nabavite Sicevo Knjigovodstvo. Knjiga je primerna za obiskovalce tedajev, zlasti pa za samouke. Mladina naj ne zamudi prilike, da se nauči knjigovodstva, ki ga danes zahteva siehneri poklic. Knjigo do-bite v Knjigarni Tiskovne zadruge, Selen-burgova ul. 3.

—lj Instrukcije — Novi (Turški) trg 5-III. Za razredne, privatne, nize in višje tedajev ter završne izpite na srednjih in strokovnih šolah pripravljamo trikrat po dve uri tedensko, kakor tudi instruiramo dijake dnevno po dve uri v vseh predmetih in posamezno za nizke honorar. Prijave vsak dan od 8—12 in od 14—16: Novi (Turški) trg 5-III. Instrukcije.

Inventariziranje konfekcioniranih oblačil za novorojenčke

Pokrajinski svet korporacij je prejšnji teden izdal razglas, v katerem pravi med drugim: Ker odreja naredba, ki bo v kratkem objavljena, da so vezana na kazenske tudi »konfekcionirana oblačila za novorojenčke in na poko vezeni izdelki (tkanine in konfekcija), pri katerih je vezena več kakor polovica njih površine«, se odreja inventariziranje zalog takih izdelkov po stanju o polnoči dne 30. aprila 1943-XVI.

Kdor ne predloži točnih podatkov, zagreši kaznično dejanje proti državi in ga zadenejo hude kazenske sankcije, ki jih predvidevajo zakonska določila.

1.) Inventariziranje je poverjeno: a) blago, vezano na kazenske, glede katerega je prodaja dovoljena; b) blokiranu blago, ki je pri tiskarjih; c) blago, vezano na kazenske, ki pripada tiskarjem samim, ki pa je iz kakršnega koli naslova pri tretjih osebah, ki nimajo dolžnosti, da ga prijavijo (lastni izdelki, ki so od-dani v barvanje ali so pri konfekcionistih za-radi izdelave konfekcije, blago, ki je iz kakrš-nega naslova zaplenjeno itd.).

2.) Inventar mora obsegi vse zgoraj ozna-čene dovrsne izdelke, tudi če so kakor koli namenjeni za izvoz.

3.) Inventariziranje so zavezane vse indu-strijske in obrtniške tvrdke (producenti in kon-fekcionisti), gostiti, zastopniki, detajlisti, kroš-njari, uvozne tvrdke, tudi če nabavljajo blago izključno iz inozemstva, izvozne tvrdke, tudi če prodajajo blago izključno le v inozemstvo.

4.) Inventar se mora sestaviti na ločenih listikih posebej za vsako poslovalnico, de-lavnico, skladišče, prodajalno itd., tudi če so v isti obliki.

5.) Blago, ki je bilo opolnoči dne 30. aprila na poti, mora biti vključeno v inventar tvrdk, katerim je namenjeno, kolikor prispe še pred predložitvijo inventarja. Glede blaga, ki je bilo o polnoči dne 30. aprila na poti, pa pride v posest namembnih tvrdk šele potem, ko je bil inventar že izročen Pokrajinskemu svetu kor-poracij, morajo tvrdke predložiti dodatno pri-javo v dveh izvodih do dne 10. junija. Namembne tvrdke naj navedejo v dodatni pri-javi kot blago, ki je pri tretjih osebah, ki ni-majo dolžnosti, da ga prijavijo, tudi blago, ki je o polnoči dne 30. aprila bilo na poti, pa do 31. maja 1943 še ni prišlo v njihovo posest, glede katerega so se prejeli od prevoznikih tv

Prva slovenska predstava — v Tivoliju

Iz zgodovine našega gledališča in letno gledališče v Tivoliju

Ljubljana, 12. maja. Le nekaj let je minilo, odkar so stopili naši operni igralci namestu na »deske, ki pomenijo svet« (ali kakor se že temu pravi) — na tivolska tla, na letno gledališče. Ob najlepši scenariji — naravni, v senci gozdnega drevja in ob njegovem šumljanju smo poslušali »Prodano nevesto«. Bilo je prirejenih več predstav, vendar se sloves tivolskega letnega gledališča ni mogel utrditi, kakor bi pričakovali. Le nekaj let je minilo od tedaj, pa je tivolsko gledališče skoraj povsem pozabljeno, tako da mnogi več niti ne vedo, kaj pomenijo amfiteatralne stopnice v kotlinici za tivolskim gradom in kako je nastala lepa, sončna ploščad.

Zakaj ni v Ljubljani

letnih gledališč

Predstave na prostem so v Ljubljani zelo redke, a zanimanje zanje je bilo vselej izredno. Sicer so najbrž privlačevale predvsem kot posebnost, kot nekaj izrednega, vendar smemo reči, da bi ljubljansko letno gledališče imelo dovolj obiskovalcev. Za prostore tudi nismo v zadregi. Nikdar ne bomo pozabili veličastnih predstav pred urušilno cerkvijo, pred cerkvijo, ki nudi tako močno ter učinkovito ozadje zlasti duhovnim igram s svojim v nebo kipečim pročeljem. Kljub temu v Ljubljani nimamo letnih gledališč in moramo obiskovati rapra, zatohla gledališča tudi v najhujši vročini. Glavni razlog, da se v Ljubljani ne morejo uvesti letna gledališča, je najbrž treba pripisovati nestalnemu ljubljanskemu podnebnju. Prireditelji ne morejo nikdar dovolj zanesljivo računati za lepim vremenom. Slabega vremena se boje seveda tudi gledalci in se ne morejo odločiti za obisk do zadnjega trenutka. Za prirejanje gledaliških predstav na prostem je pa v Ljubljani tudi zelo kratak čas, kajti maj je še hladen, junij izredno deževen, po velikem šmarnu se pa tudi že pogosto začne deževje z jesenskim hladom. V poštvi bi torej prišlo nekaj juljskih in avgustovskih tednov. Kljub temu se ne moremo spriznati, da nimamo v Ljubljani letnega gledališča in nekateri še vedno zagovarjajo gledališče v Tivoliju.

Kako bi naj bilo urejeno letno gledališče

Nekateri pripisujejo krivdo, da se ni moglo obdržati letno gledališče v Tivoliju »posrečeni ureditvi«. Znani so tudi predlogi, kako bi naj prostor uredili drugače. Baje bi mnogo bolj ustrezalo, če bi gledališče obrnili za 180 stopinj, tako da bi bil odzreb od gozdni strani ter bi gledalci gledali proti zahodu. O tem se ne bomo prepirali, kajti strokovne zadeve morajo reševati strokovnjaki sami. Vprašujemo se le, ali bi se gledalcem preveč ne bleščalo, če bi pri popoldanskih predstavah gledali proti zahodu. Nedvomno je mogočih več ureditev in v zornem urejenju letno gledališče bi omogočalo prirejanje predstav kljub nezanesljivemu vremenu s primernim uspehom. K ureditvi letnega gledališča pa spada tudi predvsem vprašanje, kako bi čim bolj omejili prostor ter zaprli nezaželene pristope. Letno gledališče pri nas je imelo pomen v glavnem le za nedeljske predstave, ker ob delavnih popoldnih niso mogli upati, da se bo zbralo dovolj gledalcev. Zvečer ni kazalo prireditelj predstav na prostem, ker so večeri pri nas pogosto hladni celo poleti in ker letno gledališče nima svetlobnih naprav. Za temeljito ureditev letnega gledališča z vsemi potrebnimi pripravi pa pri nas menda ni bilo nikdar denarja. Na zaslišanem letnem gledališču ni tako lahko uprizarjati opernih predstav; režiser ima težko nalogo, a tudi pevec se ne morejo tako zviševati v svoje vloge v nenavadnem okolju. Posebna težava s prirejanjem predstav na prostem je pa tudi v tem, da pevec mnogo tvega, ko poje ob neugodnem vremenu na prostem in pevec se najbolj boji prehlajenja.

Tradicija Tivolija

Ko govorimo o tivolskem letnem gledališču, vas bo nedvomno zanimalo, če vam povemo, da so v Tivoliju že zdavnaj prirejali gledališke predstave. Tivoli ima častno gledališko tradicijo. Kadar koli bo zgodovinar pisal o začetkih našega gledališča se bo moral spomniti tudi gledaliških predstav pri tivolskem gradu. Tako omenja tudi Anton Trstenjak v svoji knjigi »Slovensko gledališče«, gledališke predstave v Tivoliju, Podturnu. Pisali smo že, da je bil Podturn nekaj časa last jezuitov. Jezuiti so pa v svojem kolegiju gojili dramatik kot vzgojno sredstvo. Gojenci so stalno igrali v jezuitskem gledališču ki je uživalo velik ugled med plemstvom. Plemstvo je to gledališče dobro podpiralo. Igrali so po večini v latinščini. Toda s tem ni rečeno, da dijaki, ki so bili Slovenci, niso včasih uprizarili česa tudi v »deželni jezik«. Je-

zuitsko gledališče je bilo v kolegiju, na kraju sedanje šentjakobske dekliške šole. Toda gojenci so nastopali tudi v Tivoliju, gradu, ki je bil jezuitsko okrevanje. Zgodovinar pravi, da je bila prva izpričana slovenska gledališka predstava uprizorjena v Tivoliju 6. februarja 1670. Slovenski dijaki so igrali nekakšen »raj«. Dijaki so baje nameravali prirediti to igro, ali kar je že bilo, že prej, a za to niso dobili takoj dovoljenja od jezuitov. Slovenska predstava je bila prirejena pozimi zato so pa igrali v zaprtem prostoru. Ni dokazano, da so kdaj v starih časih igrali v Tivoliju tudi na prostem, čeprav je verjetno, da so tudi tam igrali nastopili pod milim nebom, n. pr. pred tivolskim gradom. V tistih časih so igralci pogosto nastopali na prostem, v mestu. Posamezni revni gojenci so igrali samostojno po mestu, za kar so imeli dovoljenje jezuitov, a večkrat se je zgodilo, da so se nekateri dijaki »osamosvojili« ter si z igranjem služili drobiž. To je pa bil velik prestop. Komedijski — ne le dijaki — so se pogosto udeleževali po mestu zlasti v predpustu.

Staro ljubljansko gledališče

Kot prva prava slovenska gledališka predstava velja uprizoritev Linhartove »Zupanova Miceke« 28. decembra 1789. Igrali so dilektanti in Linhart je sam sodeloval — kot sepetalec. Vendar ta predstava ni bila prva in ni znano, kdaj so igrali prvi slovensko igro. Gledališko življenje se je začelo v Ljubljani prav za prav šele, ko je mesto dobilo deželno gledališče. Prejšnja gledališča — kolikor so sploh zaslužila ime gledališče — niso bila javna v pravem pomenu besede. To velja tudi za gledališče v jezuitskem kolegiju; obiskovali so ga le izbrani gostje. Do ustanovitve deželnega gledališča v Ljubljani je prišlo v 18. stoletju zaradi obiska Jožefa II. Deželni stanovci l. 1765 nameravali v počastitev cesarja prirediti gledališko predstavo. V zadregi so pa bili za prostor. Končno so se odločili za preureditev stare jahalnice, ki je stala na kraju sedanje Filharmonije. Delo je prevzel stavbeni mojster Lovro Pranger. Zunanja dolžina tega gledališča je znašala v

tedanjih merah 20 sežnjev, širina po 9 sežnjem in 4 čevlje. Oder je bil 8 sežnjem in 9 palcev širok in 5 sežnjem globok. Po prvotni ureditvi je imelo gledališče 50 lož. V gledališču je bilo prostora za 850 ljudi. Gledališče je bilo za tedanje ljubljanske razmere dovolj veliko, saj je Ljubljana štela le okrog 8000 prebvalcev. Vsi stroški so znašali 11.378 gl. 41 kr. Gledališče je bilo prezidano l. 1846 in s prezidavo je pridobilo še nekaj prostorov, tako da je bilo poslej 69 lož. Stroške preureditve so plačali deželni stanovci. Gledališče je imelo poslej prostora za 1000 gledalcev.

Prva predstava

v novem gledališču

Nedavno smo pisali o zidanju sedanjega opernega gledališča. Zgodovina zidanja tega gledališča je v kratkem zajeta v spominskem napisu: »Ko je bilo od l. 1765 na Kongresnem trgu stoječe staro gledališče l. 1887 pogorelo, sklenil je deželni zbor vojvodine Kranjske l. 1888 postaviti novo. Stavba se je začela za vlade ces. Fr. Jožefa I. l. 1890 in se ob troških dežele kranjske ter s prispevki mestne občine in kranjske hranilnice dogradila l. 1892. Tega leta so bil Oton Detela dež. glavar, Ivan Mur-nik, dr. Papež, dr. Ad. Schaffer, dr. J. Vošnjak deželni odborniki. Stavba se je zidala po načrtih dežel. inženirja J. V. Hrabkega in arhitekta A. J. Hrubega. — K temu naj še pripomnimo da je bila prva predstava v novem gledališču 29. septembra 1892. Lani je minilo torej 50 let, odkar igrajo v našem prvem slovenskem gledališču. Spred prve predstave je bil: vojaški orkester je zaigral ouverturo Glinkove opere »Ruslan in Ljudmila«; sledil je prolog, besedilo A. Funtka, deklamacija Ignacija Borštnika; s prologom je bila združena alegorija, ki je prikazovala pomen večera; glavni del sproveda je obsegala Jurčičeva tragedija »Veronika Deseniška«. V gledališču je vladalo izredno slovesno vzdušje. Predstave so se udeležili tudi prijatelji našega kulturnega življenja iz drugih krajev. K lepemu dogodku so tudi čestitali iz številnih mest.



Cerkev sv. Frančiška v Palermu, porušena med anglosaškim bombardiranjem

gova žena odpreti vrata. Nesrečnica je bila na mestu mrtva. Kraj nje stoječa dva otroka sta pa ostala nepoškodovana. Končno je švignila strela še v kuhinjo, kjer je razbila vse, kar je dosegla, ne da bi zanetila ogenj. V kuhinji se je mudil tretji Hanušev otrok, ki se mu pa tudi ni zgodilo nič hudega.

V zrcalu anekdot

Moritz v. Schwindt

Moritz von Schwindt je bil kljub svoji dobrodušnosti zelo temperamenten mož. Nekoč se je zbrala pri njem večja družba, ki so bili v nji večinoma umetniki. Ta čas, ko so se gostje zabavali, se je umaknil Schwindt z enim svojih prijateljev v stransko sobo, od koder se je vsak hip slisalo to ali ono zvenec: vol, konj, osel, kača, želva — je teklo kakor iz šaka.

Ko se je von Schwindt potem vrnil med svoje goste, so ga vprašali, kakšne kmetijske pomenke je imel v sosedni sobi.

— Vraga kmetijske! Govorila sva o — umetnikih! — je odgovoril von Schwindt.

Harry Liedtke

Ko Harry Liedtke še ni bil slaven filmski igralec, temveč skromen statist, ga je srečal nekega dne prijatelj in ga vprašal kako živi.

— Prodajam čevlje in obleko, — mu je odgovoril Liedtke žalostno.

— To je gotovo dober posel, — je menil Harryjev prijatelj. — Zakaj se pa tako kislo držiš? Trgovina je zdaj najdonosnejši posel.

— Morda bi bilo to res — če bi ne prodajal svojega.

Pater Rocco

Sloveči napoljski pridigar pater Rocco je pridigal neke nedelje proti zakonolomstvu.

— Da vidimo, ali se kesate svojih grehov, — je dejal na koncu pridige. — Naj dvignejo roke vsi, ki se iskreno kesajo svojih grehov in nezvestobe.

Kakor na povelje so se seveda vse roke dvignile.

Sveti Mihael, — je nadaljeval pater Rocco, — ti, ki stojiš z gorečim mečem ob strani Vsemogočnega, odseka roke »sem, ki se ne kesajo svoje nezvestobe« skreno, temveč so dvignili roke samo zato, da bi me prevarili...

In spet so se vse roke povesele.

Roosevelt

Ko je imel prezident v zadnji volilni kampanji v Baltimoru političen govor, ki je hotel z njim pridobiti zase čim več volilcev, je nenadoma v ozadju dvorane nekdo vstal in zaklical:

— Tudi če bi bili sam arhangel Gabriel, se počvižgam na vas in vaše čenče... In vidite: nikoli ne bom volil vas.

Roosevelt se pa ni dal motiti po tem medikulu in mirno je odgovoril:

— Če bi bil jaz arhangel Gabriel, bi vi sploh nikogar ne volili in tudi tu bi ne sedeli.

Zanimiva knjiga o orkanih

Kaj pomeni jakost vetra 12? — Odkod izvira izraz orkan?

V založništvu E. S. Mittler & sin v Berlinu je izšla zanimiva knjiga kapitana Schubarta »Praktična veda o orkanih«. Iz nje po-seznamo nekaj zanimivih podatkov.

Po tabeli je veter, ki doseže nad 29 m v sekundi, ali 104 km na uro odnosno 56 morskih milj, orkan. To je veter jakosti 12. To je jakost vetra, pri kateri odlete močna jadra iz svojih tečajev. Pogosto je pa veter še mnogo močnejši. V juliju 1923, ko je morje vrglo v bližini Montevidea na obalo »Rugio« in še druge parnike, so namerili na observatoriju v Montevideu hitrost vetra 200 km na uro, torej malone dvakrat toliko, kakor je hitrost vetra, čigar jakost označujemo z 12. V tropičnih vrtnicah je pa jakost vetra še mnogo večja. Orkan, ki je v oktobru 1924 razdejal zapadni del Kube in postal znan zlasti po parniku »Toledo« kot izsledki, je gotovo imel to jakost vetra. Takrat so zabeležili najnižje stanje barometra, kar ga je bilo 10 kdaj v zapadni Indiji, namreč 688,8 mm in sicer 19. oktobra ob 3.30. Vetromer v La Fe v zapadnem delu Kube je nameril od 92 morskih milj ali 170 km hitrosti na uro. Instrument je bil potem uničen. Toda po opisu opazovalca v La Fe je bil orkan po uničenju instrumenta še močnejši. Če pomislimo, da nastane na hribovitih površini celine močnejše trenje, kakor na vodi, pač lahko domnevamo, da je divjal vihar na morju še z večjo silo. Parnik »Toledo« ki je zašel okrog 25 morskih milj severno od obale Kube v vzhodnem delu mehiškega zaliva v sredino orkana, je bil težko poškodovan. Krmilo mu je odpovedalo in malo je manjkalo, da se ni potopil.

Tudi to jakost vetra se označuje z 12, ker po Beaufortovi skali višje označbe ni. Ta označba izvira iz časa, ko so po morju plule samo jadrnice in ko je pomenilo 12: Nobeno jadro ne more več kljubovati. Zdaj, ko vozijo po morju večina samih parnikov, je ta skala izgubila svoj smisel in uporabljamo jo samo še zato, ker ni nobenega vetromera, ki bi na ladji v viharju točno pokazal jakost vetra. Dočim se meri jakost vetra od 0 do 12, se prične pri 12 register brez števil, ki je pa mnogo obsežnejši od vrste 0 do 12. Tako so namerili na mornariški opazovalnici v

Guamu leta 1931 154 morskih milj ali 285,2 km na uro, preden se je anemometer razbil. 18. avgusta 1923 so pa namerili v Honkongu 130 morskih milj ali 240,7 km na uro, preden je vihar odnesel vetromer. Jakost vetra 12 navzgor nima nobene meje. Znana so nam samo poročila z ladij, ki so se srečno rešile od strašnih viharjev. Nimamo pa nobenih podatkov o tem, kako besni orkan, ki uniči na morju tudi velike ladje.

Beseda orkan je indijanskega izvora. Španci, ki so se kmalu po odkritju Amerike na Velikih Antilih seznanili s strašnimi nevihtami, so prevzeli od Kalaibov izraz, ki so z njim slednji označevali strašne nevihte, in sami so po njem izoblikovali besedo Hurrycan. Ta izraz je prešel kot hurricane v angleščino in kot orkan v nemščino, pa tudi v druge jezike. Po Lehmann-Nitscheju pa izvor te besede ni karaiski, kakor so jezikoslovci doslej domnevali, temveč izvira od indijanskega plemena Kitske na Guatemali, potomcev plemena Maya. To indijansko plemo je nazivalo boga nevihte Hunrakkan, kar pomeni enonogi. V stari Mehiki so poznali takega boga pod imenom Tezcatlipoz, kar je pomenilo sozvezdje Velikega Voz. Samo po sebi se je vsiljevalo vprašanje, kako je s položajem sozvezdja med orkanom. Kmalu so učenjaki dognali, da stoji to sozvezdje v onih širinah sredi julija pred nastopom noči nizko na zapadu, oje obrnjeno navzgor, v začetku oktobra pa vzhajajo zjutraj na vzhodu, toda tedaj pokonci, oje obrnjeno navzdol. Mitološko se tolmači ta proces tako, da vrže enonogega Tezcatlipoxa njegov nasprotnik čez glavo navzdol, peko, na besni in tuli, kar se izraža v orkanu. Končno se pa postavi božanstvo zopet pokonci.

Muhasta strela

Oni dan je treščilo v hišo kmeta Emunela Augustina na Češkem. Strela je bila pa muhasta. V hišo je švignila skozi okno. Razbila je posodo in vse kar je dosegla, končno je pa porušila še peč. Pri peči stoječemu hlapcu se ni zgodilo nič hudega, le saje mu je vrglo v obraz, da je postal mahoma črn kakor zamorec. S tem pa strela še ni bila opravila svojega dela. Švignila je v hišo sosedu Antona Hanuša, kjer je hotela v istem trenutku nje-

zemlji, pa je že Kajn ubil Abela in nobene omame ni bilo treba, da je bil storjen prvi zločin. Mrznja je vodila njegovo roko. Človek je hudobno bitje in samo izobrazba ga lahko iztrga iz naračja zla. Toda tudi omikanec ne zmore vsega. Vaš sin je videl okrog sebe vedno samo lepe zglede, učili ste ga delati, varčevati in živeti trezno in glej, kaj je nastalo iz njega. Vedno sem bila nežna in obzirna z njim in glej, kaj je storil... To je nesrečnež, ni pa žrtev nikogar — sam je svoj lastni grobokop. Obetalo se mu je najlepše življenje, kajti delal bi bil lahko dobro s tem, da bi bil zaposloval ljudi, ki hočejo delati, lajšal bi bil življenje trpečim in za delo ne-sposobnim. Toda zdaj ni ugoden trenutek za tako modrovanje. Filozofijo prepustimo filozofom in pogledimo na življenje s praktične strani. In ta praktična stran mi pravi: imam moža, ki se meče v vrtnice najrazuzdanejšega življenja in vendar v trenutkih trezne razsodnosti vse obžaluje in se sramuje tega, kar je storil. Morda bi se torej vendar le še našlo sredstvo, da bi ga iztrgali tistim, ki so sklenili uničiti ga. In prav zato, da bi se odločila za ta poskus, sem vas prosila, da bi prišli k meni.

Vernier si je otrl solzo iz očesa.

— Hvala, vam, drago dete — kako pametni ste in kako pogumni. Govorite in storil bom vse, kar mi naročite.

— Najprej bi vas prosila, da bi ne bili prestrogi s svojim sinom. Prepričana sem, da bi ga privedel vaš gnev do usodnih korakov. Prigovarjanje, mirne besede bodo zalegle več. Toda v vsakem primeru bo Vernier si je otrl solzo iz očesa.

— Hvala, vam, drago dete — kako pametni ste in kako pogumni. Govorite in storil bom vse, kar mi naročite.

— Najprej bi vas prosila, da bi ne bili prestrogi s svojim sinom. Prepričana sem, da bi ga privedel vaš gnev do usodnih korakov. Prigovarjanje, mirne besede bodo zalegle več. Toda v vsakem primeru bo

najina naloga manj mučna, če opustiva vsako trdo besedo. Saj sva že itak dovolj nesrečna, da morava pozdraviti vsako omiljenje svoje bolesti...

— Naj bo, porečem mu samo to, kar mi naročite.

In potem: Brez mene ne ukrenite ničesar pri grofu Steingelju niti pri njegovi ljubici...

— Kaj, vi bi hoteli!...

— Prijeti najine sovražnike iz oči v oči? Seveda. Mar mislite, da se jih bojim? Prepričali se boste, da sem dovolj pogumna in da bom storila to, kar smatram za svojo dolžnost. Vi poznate to Dharie-lovo, saj ste se sami pogajali z njo, a jaz sem jo videla samo od daleč. Zdaj si jo pa hočem ogledati od blizu. Skupaj pojdeva torej v Dammarie. Med potjo stopim tudi po doktorja Augagnea, če želite... odpre nama njena vrata. In ta čas, ko boste vi govorili z grofom, se pomenim jaz z Etienne Dharie-lovo. Zvedeti morava, kaj prav za prav namerava, kajti ženska njenega kova ne stori ničesar, ne da bi dobro premislila... V glavi nosi nekaj, kar hoče storiti. Jaz jo pa prisilim, da mi bo izdala svoj naklep. In ko ugotoviva, kakšen je njen naklep, bova šele videla, kaj se da storiti.

Naslednjega dne dopoldne je govoril Vernier s svojim sinom, toda pri tem je mislil na oblubo, dano Genevieu in zato je govoril z njim prijazno in odkrito, čeprav nekoliko strogo.

— Hudo mi je bilo, ko sem zvedel, kako ravnaš s svojo ženo. Pričakoval sem od tebe čisto nekaj drugega.

GEORGES OHNET:

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

Kaj res smatrate moje blagostanje za nekaj nenorosti, da smatrate moje blagostanje za nekaj nestvarnega in sicer samo zato, ker se bedasti filozofi strinjajo s topoglavimi človekoljubi, da moja industrija ubija in da sem torej eden največjih morilcev človeštva? Mar spadam med tiste trgovce, ki prodajajo svoj alkohol zamorcem v zameno za slonove okle in zlat prah? Tisti, ki kupujejo moje proizvode, vedo, kaj delam, in tisti, ki jih pijejo, vedo, po čem hrepene...

Z boleznimi izrazom na obrazu je hotela Genevieu ugovarjati:

— Vaš sin...

— Da, moj sin, — je vzkliknil Vernier drhteč od razburjenja. — Da, zdi se, da daje moj lastni sin prav tistim, ki me sramote. Pije, ta propalica, čeprav bi moral biti vedno trezen, kajti samo tako bi lahko branil čast naše trgovine. Izdaja me s svojo strastjo, v obup me tira s svojo razuzdanostjo...

79

mar hočete, da vam povem, kaj mu najbolj zamerim? Omajal je moje zaupanje v poštenost mojega poklica! So res trenutki, ko se vprašujem, ali sem morda res tisti prodajalec strupov, kakor trdijo o meni moji sovražniki... in sem zbežan sem v takih trenutkih. Pošten človek sem, da, saj še svoj živ dan nisem storil nikomur nič zalega. A zdaj, proti koncu svojega življenja, si moram izpraševati vest in sam prav ne vem, ali sem pošten trgovec, ki kupi denar s svojo pridnostjo, kakor vsi drugi in ki se poslužuje vseh ugodnosti, kar mu jih nudijo pošteti trgovski posli, ali pa sem škodljivec človeške družbe, ki omamlja svoje bližnje ter jih vodi v be-bavost in blaznost. Mar res odgovarjam za vse zločine, kar so jih ali jih še bodo storili alkoholiki... a kje je potem takem njihova svobodna volja? Ali pa sem jih morda prisilil k temu, morda moji likerji uničujejo njihove možgane in delajo iz nedolžnih ljudi zločince? Ah, kako sem ves zbežan od takih očit-kih! Če imajo prav tisti, ki me dolže, s kakšno pravo-bico bi se torej jaz upiral nesreči, ki me je zadela? Moja bolest bi bila sama odkupnina za bolest vseh drugih očetov, izmučenih po svojih otrocih in ubogi Kristijan bi bil samo žrtev tistega strupa, ki se maščuje svojemu izdelovalcu.

Genevieu mu je mirno položila roko na ramo in odgovorila resno:

— Ne, nikar se ne obdolžujte. Na tem svetu od-govarja vsak človek samo zase. Vsi grehi imajo žal svoj pravi vzrok v nastanku človeštva. Saj vendar veste, da sta živila komaj dva človeka na tej